

Dignis

Jonx

PSYQ

CIP

Dr. S. van Mesdag

OVP

Jaarverslag 2019

Jonx

6

PsyQ

15

Lentis

CENTRUM INTEGRALE PSYCHIATRIE

17

Lentis

Research

Inhoudsopgave

Lentis

26

Forint

Dr. S. van Mesdag

Forensisch Psychiatrisch Centrum

64

Dignis

72

Publicaties

74

Voorwoord

Op het moment van schrijven van dit voorwoord ziet de hele wereld, en dus ook de zorg in de GGz, er anders uit door het coronavirus. Nagenoeg alle contacten met cliënten, naasten en collega's gebeuren online. In een hoog tempo zijn de laatste maanden veranderingen doorgevoerd om zowel de kwaliteit van de zorg als de kwaliteit van wetenschappelijk onderzoek binnen Lentis te kunnen waarborgen. Webinars over online traumatherapieën zijn overal te volgen, de opleidingen krijgen veelal online onderwijs, e-Health modules binnen Minddistrict worden talrijk toegepast en onderzoeksmetingen gaan via (beeld)bellens.

Alle innovaties binnen Lentis waaraan wetenschappelijk onderzoek is gekoppeld, hebben we extra onder de loep genomen. Sommige studies zijn wat eerder gestopt met includeren om veranderingen door de crisis niet van invloed te laten zijn op de resultaten. Bij alle lopende studies hebben we gekeken naar het veilig afnemen van de online interviews, in overeenstemming met de AVG-wet. Bij nieuwe studies wordt extra gekeken naar de belasting van de deelnemers en of we de onderzoeken nog kunnen uitvoeren zoals eerder was bedacht. Allemaal nieuwe uitdagingen dus. Wij zijn zelf dan ook heel benieuwd hoe het jaarverslag van 2020 eruit komt te zien.

Echter, voor u ligt het jaarverslag van Lentis Research voor het jaar 2019. Een jaar waarin we alle innovaties nog konden uitvoeren op de gebruikelijke manier, face-2-face, dichtbij de cliënt. Het is een productief jaar geweest. Meerdere grote onderzoeken zijn afgerond, waarvan de promoties in 2020-2021 zullen zijn. Diverse artikelen zijn gepubliceerd en hoofdstukken zijn geschreven. Korte video's zijn gemaakt om de opgedane kennis breed te verspreiden. In deze coronatijd is het belang van wetenschappelijke kennis als basis voor het te voeren beleid nog eens extra duidelijk geworden. Dit geldt uiteraard ook voor de GGz: het leveren van kwalitatief goede, nette wetenschappelijke onderbouwde zorgprogramma's en een beleid dat dit ondersteunt zijn van groot belang voor de kwaliteit van leven van onze cliënten.

In dit jaarverslag vindt u het lopende en afgeronde onderzoek uit 2019 van alle zorggroepen binnen Lentis, alsook de verschenen (inter-)nationale publicaties.

Prof. dr. Stynke Castelein & dr. Rikus Knegtering

Dagelijks Bestuur Lentis Research

Jonx, Kinder- en Jeugdpsychiatrie en Autisme Team Noord-Nederland

Jonx bestaat uit: Jonx Ambulant, Jonx Autisme en het META research team.

Jonx is er voor (hoog)gespecialiseerde GGZ-behandelingen aan jeugdigen, hun gezinnen en aan mensen met autisme van alle leeftijden en alle niveaus. De Jonx afdelingen Ambulant en Autisme bieden consultatie, diagnostiek, behandeling en crisiszorg in de drie Noordelijke provincies.

Jonx is het expertisenetwerk in Noord-Nederland op het gebied van Jeugd, Autisme, Gender en FASD. Deze expertrol wordt versterkt door: research activiteiten in (inter)nationale samenwerkingsverbanden, kennisdeling, opleiding, intensieve samenwerking binnen het jeugd-netwerk, en de doorgaande lijn naar Lentisonderdelen (o.a. overgang naar 18+).

Het sinds 2008 TOPGGZ gecertificeerde Autisme Team Noord-Nederland (ATN) vervult, naast diagnostiek en behandeling, taken op het gebied van wetenschappelijk onderzoek, innovatie, consultatie, deskundigheids-bevordering en preventie.

Het ATN is sterk gericht op verbeteren en vernieuwen van diagnostiek en behandelingen. Diverse wetenschappelijke onderzoeken onder begeleiding van META dragen daar aan bij. Jonx werkt binnen wetenschappelijk onderzoek vaak samen met andere nationale en internationale instellingen.

META bepaalde de volgende onderzoekslijnen:

1. Optimalisatie van diagnostiek bij autisme en co-morbiditeit;
2. Optimalisatie van (innovatief) behandelaanbod bij autisme en co-morbiditeit;
3. Onderliggende mechanismen van autisme en co-morbiditeit.

Suicide Risicotaxatie

Samenvatting

Suicidepreventie is een belangrijk speerpunt binnen Jonx en Lentis en krijgt ook landelijk steeds meer aandacht. Een risicofactor voor suicide is de aanwezigheid van psychiatrische problematiek. Er is echter weinig onderzoek gedaan naar suïcidale ideaties bij de doelgroep 12-18 jarigen met psychiatrische problematiek. Met deze studie onderzoeken we binnen Jonx (Ambulant en Autisme) in welke mate suïcidale ideaties voorkomen bij jeugdigen tussen 12-18 jaar. Hierbij exploreren we tevens het perspectief van de patiënt.

Betrokken

Drs. I. Resner, Jonx (Jonx Ambulant)

Dr. S. Piening, Jonx (ATN)

Dr. I.D.C. van Balkom, Jonx (ATN)

Contactpersoon

Dr. Sigrid Piening: s.piening@lentis.nl

Onderzoekslijn 1: Optimalisatie van diagnostiek bij autisme (en co-morbiditeit)

Promotieonderzoek 1. Cornelia de Lange Syndroom

Samenvatting

Het promotieonderzoek, getiteld: 'Cognition, self-injury and autism in Cornelia de Lange Syndrome: their mutual relationships and correlation with genetic background', vindt plaats in samenwerking met het AMC, afdeling Kindergeneeskunde & Translationele Genetica. Doel is inzicht creëren in cognitie, zelfbeschadigend gedrag en autisme bij kinderen en volwassenen met het Cornelia de Lange syndroom van verschillende genetische etiologie.

Betrokken

P. Mulder, MSc., Jonx (ATN)
 Dr. S. Piening, Jonx (ATN)
 Dr. I.D.C. van Balkom, Jonx (ATN)
 Prof. dr. R.C.M. Hennekam, Jonx (ATN) en AMC

Contactpersoon

Paul Mulder, MSc.: pa.mulder@lentis.nl

Promotieonderzoek 2. Vrouwen met autisme

Samenvatting

Het promotieonderzoek, getiteld: 'Elucidating Female AutiSm Study (EmFASiS): Improving diagnosis and early intervention.', vindt plaats in samenwerking met het Erasmus MC, afdeling Kinder- en Jeugdpsychiatrie/psychologie, de Rijksuniversiteit Groningen (RuG), afdeling Klinische & Ontwikkelingsneuropsychologie en het Martiniziekenhuis te Groningen. Doel is inzicht te creëren in het vrouwelijke autisme fenotype. Subsidie voor dit onderzoek werd toegekend door ZonMW. Het onderzoek wordt uitgevoerd binnen het ZonMw Nationaal Programma 'Gender en Gezondheid'.

Betrokken

D. Henning, MSc., Jonx (ATN)
 Dr. D. Jansen (pseudoniem)
 A.F. Stapert, MSc., Jonx (ATN)
 Drs. R.C.D. Davids, Martini Ziekenhuis
 Dr. Y. Groen, Rijksuniversiteit Groningen
 Dr. K. Greaves-Lord, Jonx (ATN)
 Dr. S. Piening, Jonx (ATN)
 Dr. I.D.C. van Balkom, Jonx (ATN)
 Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen

Contactpersoon

Dr. Sigrid Piening: s.piening@lentis.nl

Samenvatting

Doel van dit onderzoek is het verbeteren van de diagnostiek van restrictieve interesses en repetitief gedrag. Dit onderzoek betreft een vervolg op het promotieonderzoek van dr. I.D.C. van Balkom en betreft o.a. onderzoek met de Nederlandstalige Repetitive Behavior Questionnaire-2, dataverzameling vindt doorlopend plaats.

Betrokken

M. Moheb, BSc., Jonx (ATN)

Dr. S. Piening, Jonx (ATN)

Dr. A.M. Euser, Jonx (ATN)

Dr. I.D.C. van Balkom, Jonx (ATN)

T. Wolke-Kroon, MSc., ADHD en Autisme Centrum West-Friesland

Drs. J. Bailly, Lucertis

Contactpersoon

Dr. Sigrid Piening: s.piening@lentis.nl

Onderzoekslijn 2: Optimalisatie van (innovatief) behandel aanbod bij autisme (en co-morbiditeit)

Kwaliteit van Leven bij volwassenen met ASS woonachtig in WWA

Samenvatting

Onderzoek naar zinvolle meetmethoden van kwaliteit van leven en welke factoren en interventies daaraan kunnen bijdragen. Dit onderzoek vindt plaats bij volwassenen woonachtig bij Wonen en Werken voor mensen met Autisme (WWA) van Jonx. Het doel is het identificeren van een bruikbaar meetinstrument en determinanten om kwaliteit van leven binnen de WWA in kaart te brengen, waarop behandelplannen kunnen worden afgestemd.

Betrokken

I. Schoots, BSc., Jonx (WWA)
Drs. A.M. Landlust, Jonx (ATN en WWA)
Dr. A.M. Euser, Jonx (ATN)
Dr. S. Piening, Jonx (ATN)
Dr. I.D.C. van Balkom, Jonx (ATN)

Contactpersoon

Dr. Sigrid Piening: s.piening@lentis.nl

Bumetanide for the Autism Spectrum Clinical Effectiveness Trial (BASCET)

Samenvatting

Kinderen, jongeren en volwassenen met autisme spectrum stoornissen (ASS) hebben doorgaans een andere zintuiglijke en sociale wereld. Recent is aangetoond dat bumetanide kan zorgen dat de remmende werking van een bepaalde neurotransmitter kan worden versterkt. Zo kan bumetanide mogelijk de eerste behandeling worden die meer rust in het prikkelgevoelige brein van mensen met ASS brengt. Doel van het multicenter onderzoek is de effectiviteit van bumetanide op gevalideerde markers in een randomized controlled trial bij een groep kinderen met ASS te meten. Daarnaast wordt bepaald welke cognitieve en EEG kenmerken geassocieerd zijn met een gunstig effect van bumetanide. Het BASCET onderzoek wordt samen met het UMCU uitgevoerd. Subsidie werd toegekend door de Hersenstichting en de volgende organisaties zijn betrokken: Intermetzo, Hartekamp Groep, NVA, Balans.

Betrokken

M. Toxopeus, BSc., Jonx (ATN)
M. Moheb, BSc., Jonx (ATN)
J. Tiersma, BSc., Jonx (ATN)
P.A. Mulder, MSc., Jonx (ATN)
H. Swelheim, MSc., Jonx (Jonx Ambulant)
Dr. S. Piening, Jonx (ATN)
D. van Andel, MSc., UMCU
Dr. I.D.C. van Balkom, Jonx (ATN)
Dr. H. Bruining, UMC Utrecht en Brain Center Rudolf Magnus

Contactpersoon

Dr. Sigrid Piening: s.piening@lentis.nl

De sensatie van een goed leven. Over prikkelverwerking bij mensen met autisme en een verstandelijke beperking

Samenvatting

Doel is het ontwikkelen van een 'leer-netwerk' met een trans-disciplinaire benadering voor het ontwikkelen van interventies voor ASS met verstandelijke beperking. Het wordt uitgevoerd binnen het ZonMw Nationaal Programma Gehandicapten 'Gewoon Bijzonder', in samenwerking met J.A. Landsman (TGO, UMCG) en samenwerkingspartners (o.a. Universiteit Leiden, Nederlands Autisme Register, NVA, UMC Utrecht, Academische Werkplaats Autisme 'Samen Doen!').

Betrokken vanuit Jonx / contactpersoon

Dr. Inge van Balkom, Jonx (ATN): idc.vanbalkom@lentis.nl

Sociale vaardigheidstraining (SOVA) Nieuwe Stijl (Mind District + Rots & Water)

Samenvatting

De Sociale Vaardigheidstraining aan (jong)volwassenen met autisme is vernieuwd door ATN medewerkers; onderdelen zijn online gemaakt in Mind District. Nabijheid en afstand worden geoefend d.m.v. psychomotore technieken (uit Rots & Water training). Het primaire doel van dit onderzoek is het ontwikkelen van een optimale meetmethode om het effect van de SOVA Nieuwe Stijl te meten. Effecten werden gemonitord in een pilot en vergeleken met de effecten van PEERS YA d.m.v. afname van IOA en SRS en kwalitatieve interviews bij behandelaars.

Betrokken

J. van Olffen, MSc., Jonx (ATN)

J.M. Post, MSc., Jonx (ATN)

SOVA behandelaren ATN locaties

Dr. S. Piening, Jonx (ATN)

Dr. I.D.C. van Balkom, Jonx (ATN)

Dr. K. Greaves-Lord, senior onderzoeker, Jonx (ATN)

Contactpersoon

Dr. Sigrid Piening: s.piening@lentis.nl

Academische Werkplaats Autisme AWA 2.0

Samenvatting

In de nieuwe Academische Werkplaats Autisme (AWA 2.0) werken de voorgaande Academische Werkplaatsen Autisme 'Samen doen' en 'Reach Aut' samen. Doel van AWA 2.0 is om de Kennisinfrastructuur verder vorm te geven. Subsidie voor AWA 2.0 werd toegekend door ZonMw. ATN speelt een rol in 2 deelprojecten: 1) Omgaan met het eigen autisme; waarin zelfbeeld en zelf-acceptatie centraal staan, en 2) Beeldvorming en inclusie, waarin maatschappelijke kennis en acceptatie centraal staan.

Betrokken

Dr. S. Piening, Jonx (ATN) project 2

Dr. I.D.C. van Balkom, Jonx (ATN) project 2

Dr. K. Greaves-Lord, Jonx (ATN, Yulius, Erasmus MC) project 1

Drs. Benjamin de Graaff, Jonx (ATN) project 1

Contactpersoon

Dr. Kirstin Greaves-Lord: k.greaves-lord@lentis.nl

RCT ACCEPT: PEERS en ROAD bij jongeren.

Samenvatting

In deze RCT worden twee interventies Peers en ROAD vergeleken op effectiviteit. Onderzocht wordt welke interventie de grootste verbetering in sociale vaardigheden teweeg brengt, gemeten d.m.v. observaties, zelf-, ouder, leerkracht en peer rapportages. Tevens worden mogelijke mediators en moderators van behandel-effecten geëxploreerd.

Betrokken

Dr. K. Greaves-Lord, Jonx (ATN, Yulius, Erasmus MC)

Dr. S. Piening, Jonx (ATN)

Dr. I.D.C. van Balkom, Jonx (ATN)

Contactpersoon

Dr. Kirstin Greaves-Lord: k.greaves-lord@lentis.nl

DiSCoVR

Samenvatting

In deze pilot worden de haalbaarheid, tevredenheid en eerste effecten van een virtual reality sociale cognitie training (DiSCoVR) onderzocht.

Betrokken

DiSCoVR-behandelaren Jonx (ATN)

Dr. K. Greaves-Lord, Jonx (ATN, Yulius, Erasmus MC)

Drs. A.M. Landlust, Jonx (WWA en ATN)

Dr. I.D.C. van Balkom, Jonx (ATN)

Contactpersoon

Dr. Kirstin Greaves-Lord: k.greaves-lord@lentis.nl

Literatuuronderzoek Behandelmethodieken bij ASS en obsessieve-compulsieve stoornis (OCD).

Samenvatting

Doel van dit systematische literatuuronderzoek is een overzicht bieden van de effectiviteit van de huidige behandelingen voor patiënten met ASS en OCD. Het onderzoek wordt uitgevoerd in samenwerking met de RuG, Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen.

Betrokken

Dr. S. Piening, Jonx (ATN)

Dr. W.J.P.J. van Hout, Jonx (ATN, RuG)

Dr. I.D.C. van Balkom, Jonx (ATN)

Contactpersoon

Dr. Sigrid Piening: s.piening@lentis.nl

Samenvatting

Dialectische gedragstherapie (DGT) is gericht op het vergroten van zelfregulatie, verandervaardigheden, zelfacceptatie en acceptatie van anderen. Het is eerder aantoonbaar succesvol gebleken bij patiënten met een borderline persoonlijkheidsstoornis die zelfbeschadigend en suïcidaal gedrag vertonen. De onderzoekers verwachten hetzelfde werkzame effect van DGT bij patiënten met een autisme spectrum stoornis. Jonx Autismes participeert in deze multi-center studie van de Vrije Universiteit Amsterdam en Parnassia.

Betrokken vanuit Jonx

DIASS behandelaren Jonx Autismes

Drs. B. de Cnodder, Jonx (ATN)

Drs. C. Smit, Jonx (ATN)

Drs. I. Koopmans, Jonx (ATLASS)

Drs. A.M. Landlust, Jonx (WWA en ATN)

Dr. I.D.C. van Balkom, Jonx (ATN)

Contactpersoon

Drs. Annemiek Landlust

a.landlust@lentis.nl

Onderzoekslijn 3: Onderliggende mechanismen van autisme en co-morbiditeit

The Microbiome in Asperger syndrome: a pilot study

Samenvatting

Er zijn toenemend aanwijzingen dat er een verband bestaat tussen autisme kenmerken en de aard en samenstelling van de bacteriën (microbioom) in de darm. Mogelijk is er bij mensen met autisme (vroegere classificatie: Asperger syndroom) sprake van een bijzondere samenstelling, die in de toekomst aanknopingspunten geeft voor het beïnvloeden van het microbioom, om zo autisme gedragskenmerken te beïnvloeden.

Betrokken

Dr. I.D.C. van Balkom, Jonx (ATN)

Prof. dr. M. Nieuwdorp, AMC

Prof. dr. R.C.M. Hennekam, Jonx (ATN) en AMC

Contactpersoon

Dr. Inge van Balkom:

idc.vanbalkom@lentis.nl

PsyQ

PsyQ Groningen biedt specialistische en toegankelijke hulp bij psychische problemen.

Momenteel loopt er onderzoek naar een nieuwe behandeling voor OCD met als doel de chroniciteit te verminderen.

Nieuwe behandelingen die minder drop-out geven en aangrijpen op een ander mechanisme zijn nodig. Inference Based Approach is zo'n nieuwe behandeling, die uit vele studies al naar voren is gekomen als werkzaam bij OCD.

Samenvatting

Het betreft onderzoek voor een nieuwe behandeling van een obsessieve compulsieve stoornis (OCD). De behandeling van OCD verloopt over het algemeen moeilijk. Cognitieve gedragstherapie (CGT) is de meest onderzochte en effectieve behandeling echter, vanuit de literatuur komen cijfers naar voren dat veel patiënten (25%) niet aan behandeling beginnen en dat een groot deel van de patiënten die wel starten met behandeling voortijdig stopt (25-30%). Ook knapt een groot deel niet (voldoende) op (46% voldoet na 5 jaar nog aan de criteria voor OCD). Er is vaak sprake van terugval. Deze patiënten lopen het risico op een chronisch beloop en een hoge zorgconsumptie. Dus: nieuwe behandelingen die minder drop-out geven en aangrijpen op een ander mechanisme zijn nodig. Inference Based Approach (IBA) is zo'n nieuwe behandeling, die uit vele studies al naar voren is gekomen als werkzaam bij OCD.

De doelen van de studie zijn om de chroniciteit in OCD naar beneden te brengen door de effectiviteit van IBA te vergelijken met CGT. Daarnaast wordt gezocht naar individuele kenmerken die het behandel-effect kunnen voorspellen. Tevens zal de hersenrespons op beide behandelvormen worden onderzocht door middel van MRI scans. Hierbij wordt getracht het neurobiologische werkingsmechanismen van de behandelingen te achterhalen. Dataverzameling voor dit onderzoek is in mei 2019 van start gegaan.

Betrokken

Dr. H. Visser, GGz Centraal
Prof. dr. P. van Oppen, GGz inGeest
J. Nooij, MSc., PsyQ Amsterdam
Prof. dr. O.A. van den Heuvel, Amsterdam UMC
T. Opdam, MSc., PsyQ Groningen
Dr. D.C. Cath, GGz Drenthe
Dr. M. Kampman, ProPersona Nijmegen
Prof. dr. K. Schruers, Mondriaan Maastricht
Prof. dr. A.J.L.M. van Balkom, Amsterdam UMC

Start onderzoek: 2019

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2022

Gefinancierd door: ZonMW

Contactpersonen

Eline Bouwman-Wertsema:	te.bouwman@lentis.nl
Bernadine Kralt:	bj.kralt@lentis.nl

Centrum Integrale Psychiatrie

Lentis

CENTRUM INTEGRALE PSYCHIATRIE

Het Centrum Integrale Psychiatrie (CIP) is een gespecialiseerde ggz-afdeling waar reguliere behandelingen, leefstijlinterventies en een selectie van complementaire middelen geïntegreerd worden aangeboden. Het biedt innovatieve zorg met een breed perspectief op gezondheid. De focus is daarbij gericht op gezondheid en welzijn en er wordt actief gewerkt aan het verminderen van klachten en het versterken van draagkracht.

Het CIP biedt kwalitatief hoogstaande behandelingen en wil het behandel aanbod blijven vernieuwen. Onderzoek neemt dan ook een belangrijke plek in op de afdeling. Binnen het CIP wordt een aantal van onze innovatieve behandelingen wetenschappelijk onderzocht, vaak in samenwerking met universiteiten en hogescholen.

De projecten zijn ingedeeld in twee onderzoekslijnen:

- 1. Transdiagnostische factoren*
- 2. Effectiviteit van complementaire medicatie*

TOPGGz Keurmerk

Het CIP heeft in 2018 een positief verlopen proef audit doorlopen. Op 11 mei 2020 zal het gevisiteerd worden voor het verkrijgen van het ToPGGz keurmerk. In 2019 zijn hiervoor de voorbereidingen gestart.

Diversen

Het CIP werkte in 2019 mee aan de volgende onderzoeksprojecten:

- Werkingsmechanismen van terugvalpreventie bij depressie, een fMRI-studie (Marie-José van Tol, UMCG)
- Ketaminestudie (Sanne Apeldoorn, UMCG [UCP])
- Psilocybine studie (Marieke Kamphuis/Sjoerd van Belkum, UMCG [UCP])
- VRelax studie (Bart Lestestuijver, Wim Veling, UMCG [UCP])
- TRANS-ID (Reinout Smit, Evelien Snippe, UMCG [ICPE])

Onderzoekslijn 1: Transdiagnostische factoren (o.a. mindfulness, leefstijl, yoga en compassie)

Interpersonal Mindfulness Training voor therapeuten, een pilotstudie

Samenvatting

Empathie wordt als een belangrijke kwaliteit beschouwd voor elke therapeutische relatie. De waarde van mindfulness daarbij wordt al langere tijd erkend in de wetenschappelijke literatuur. Hulpverleners blijken al in hun opleidingsfase gevoelig te zijn voor empathiemoeheid. Op mindfulness gebaseerde oefenprogramma's kunnen empathiemoeheid en burn-out helpen voorkomen, en positief bijdragen aan zelfbewustzijn, zelfcompassie en empathisch vermogen. Aandachtig en zorgvuldig op elkaar afstemmen blijkt een kalmerend effect te hebben en op neurobiologisch niveau diepe resonantie teweeg te brengen. De geboden training is een langverwachte verdieping op de individuele beoefening van mindfulness en biedt een methodische manier om mindfulness, empathie en compassie verder te ontwikkelen in het interpersoonlijke domein.

Het onderzoek naar de effecten van deze Interpersonal Mindfulness (IM) training is gedaan bij 25 deelnemers en 22 controlepersonen die eerder al wél een mindfulnessstraining hadden gevolgd maar niet aan de IM training deelnamen. Deelnemers vulden voor en na de training vragenlijsten in over mate van mindfulness, zelfcompassie, stress, empathie en professionele kwaliteit van leven. Daarnaast werden bij de voormeting enkele demografische gegevens ingevuld. In 2019 is een start gemaakt met het opschrijven van de resultaten. Naar verwachting zal het artikel in 2020 worden aangeboden ter publicatie.

Betrokken

Dr. A.A. Bartels-Velthuis, Lentis (CIP) en UMCG (RGOc)
E. van den Brink, MSc., MBCL Training & Therapie
F. Koster, Lentis (CIP)
Dr. H.J.R. Hoenders, Lentis (CIP)

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis (CIP)

Start onderzoek: maart 2016

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2020

Status: publicatiefase

Contactpersoon

Dr. Agna Bartels: a.bartels@lentis.nl

Effecten van mindfulnessstraining op welbevinden en symptomen van depressie en angst bij mensen met een psychiatrische stoornis

Samenvatting

Een hoge mate van welbevinden zorgt voor een betere gezondheid en bevordert herstel. Eerder onderzoek heeft aangetoond dat mindfulnessstraining een effectieve interventie is voor mensen met een depressieve stoornis en/of angststoornis. Er is echter nog weinig onderzoek gedaan naar het effect van mensen op welbevinden bij mensen met een psychiatrische stoornis.

Dit onderzoek is een kwantitatief quasi-experimenteel onderzoek naar het effect van mindfulnessstraining op welbevinden en op symptomen van depressie en angst bij mensen met een psychiatrische stoornis.

Patiënten van het Centrum Integrale Psychiatrie (CIP) van Lentis volgden gedurende acht weken een wekelijkse mindfulnessstraining. Voor en na de mindfulnessstraining vulden de deelnemers zelfrapportagevragenlijsten in over welbevinden (Mental Health Continuum-Short Form) en over symptomen van depressie (Beck Depression Inventory) en angst (Generalized Anxiety Disorder Questionnaire).

Vijfenzeventig deelnemers aan de mindfulnessstraining vulden zowel de voormeting als de nameting vragenlijsten in (gemiddelde leeftijd 47.7 jaar (SD=2.4), 72% vrouw). Zij waren gediagnosticeerd met een stemmings- (48.0 %), angst- (21.3 %), of een overige (30.7%) stoornis. In 2019 heeft de dataverzameling plaatsgevonden. De definitieve resultaten worden verwacht in juni 2020.

Betrokken

J. Bos, Lentis (AFPN)

Dr. A.A. Bartels-Velthuis, Lentis (CIP) en UMCG (RGOc)

Dr. H.J.R. Hoenders, Lentis (CIP)

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis (CIP)

Start onderzoek: september 2017

(Verwachte) einddatum onderzoek: juni 2020

Status: analysefase

Contactpersonen

Dr. Agna Bartels: a.bartels@lentis.nl

Judith Bos: judith.bos@lentis.nl

Dr. Rogier Hoenders: hjr.hoenders@lentis.nl

Samenvatting

Zowel vanuit de kliniek, de overheid als de wetenschap is er vraag naar leefstijlinterventiestudies. Onderzoek naar afzonderlijke leefstijlfactoren op dit gebied levert voldoende uitgangspunten op. Het grootste hiaat ligt op het gebied van de praktische toepasbaarheid van een gecombineerde interventie specifiek in de GGz. Daarom is gekozen voor een pilot onderzoek naar een gecombineerde leefstijltraining binnen het CIP.

Negen deelnemers met een depressie en/of angstdiagnose namen deel aan een 12-weekse training rondom leefstijlveranderingen op het gebied van beweging, ontspanning en voeding. De deelnemers kwamen wekelijks bijeen onder begeleiding van een leefstijlcoach. Deelnemers kregen nieuwe informatie, wisselden ervaringen uit en deden oefeningen. Ze vulden voor, tijdens en na de training (in totaal vijf keer) een serie vragenlijsten in over klachten, stress en welzijn. Daarnaast vulden ze dagelijks korte vragenlijsten in over hun stemming en gedrag op het gebied van beweging, ontspanning en voeding.

Eerste resultaten laten een stijging in welzijn en een daling in stress zien aan het einde van de interventie ten opzichte van de voormeting (1 tot 3 weken voor de start) en de baselinemeting. Psychische klachten daalden ook, maar alleen ten opzichte van de baseline meting. Daarnaast leken deelnemers meer te gaan bewegen, meer ontspanningsoefeningen te doen en meer volgens de richtlijnen voor gezonde voeding te eten.

De resultaten van de pilotstudie zijn positief en geven aanleiding voor verder onderzoek in een meer gecontroleerde setting. Omdat deze groep, gemiddeld gezien, vrij hoog scoorde op een gezonde leefstijl zou dit onderzoek herhaald kunnen worden bij lager scorende deelnemers.

Betrokken

Dr. H.J.R. Hoenders, Lentis (CIP)

Dr. S.H. Booij, Lentis (CIP) en UMCG (ICPE)

Dr. E. Nederhof, UMCG

V. Gurvits, UMCG en Lentis (CIP)

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis

Start onderzoek: Januari 2018

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2020

Status: analysefase / schrijffase

Contactpersonen

Dr. Sanne Booij: sh.booij@lentis.nl

Dr. Rogier Hoenders: hjr.hoenders@lentis.nl

Samenvatting

Steadymood (eerder TD-online) is een e-Health programma gericht op het voorkomen van terugval in een depressie. Aan Steadymood kunnen mensen meedoen die een ambulante behandeling voor depressie bij Lentis afsluiten of net afgesloten hebben. Het doel van Steadymood is: tenminste maandelijkse monitoring van de gemoedstoestand door het invullen van een vragenlijst, vroegtijdig signaleren en handelen volgens een zelf van tevoren opgesteld plan bij terugval om zo het ontwikkelen van een depressieve stoornis te voorkomen. Het onderzoek naar het online Steadymood preventie programma bij depressie omvat drie hoofdvragen: 1) Wat is het effect van de interventie op terugkeer van depressie?; 2) Welke factoren hangen samen met succesvolle terugvalpreventie?; 3) Hoe kan het terugvalpreventieprogramma in de toekomst verbeterd worden volgens de gebruikers? De gegevens van mensen die al langer deelnemen aan het programma zullen worden onderzocht. Specifiek wordt er gekeken naar het verloop van hun klachten en terugval, welke worden vergeleken met dezelfde statistieken uit bestaande literatuur over natuurlijk beloop. Daarnaast wordt gekeken of de volgende factoren samenhangen met terugval: percentage gemiste vragenlijsten, hoeveelheid interactie met de leefstijlcoach, omgang met stress (copingstijl), manieren om stress te voorkomen en type persisterende restsymptomen. Om verbeterpunten te identificeren zal er dossieronderzoek gedaan worden met behulp van de bestaande e-mail conversaties tussen coach en deelnemers. Daarnaast zullen bestaande en nieuwe deelnemers uitgenodigd worden om deel te nemen aan groepsinterviews waarin de ervaringen met het terugvalpreventieprogramma en de mogelijke verbeterpunten gestructureerd besproken zullen worden. In 2019 is een opiniepaper gepubliceerd en een start gemaakt met de dataverzameling.

Betrokken

Dr. C. Slofstra, Lentis (Research en CIP)
Dr. S.H. Booij, Lentis (CIP) en UMCG (ICPE)
Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen
Dr. H.J.R. Hoenders, Lentis (CIP)

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis

Start onderzoek: eind 2018

(Verwachte) einddatum onderzoek: eind 2020

Financiering: €88.000 over 2 jaar voor groter uitzetten van het TD online programma en €55.000 over 2 jaar voor het onderzoek.

Gefinancierd door: Zilveren Kruis

Status: dataverzamelingsfase

Contactpersonen

Dr. Christien Slofstra: c.slofstra@lentis.nl
Dr. Sanne H. Booij: sh.booij@lentis.nl

Samenvatting

Analyse van de ROM data van CIP patiënten, verkregen in de periode 2014-2017.

Betrokken

Dr. S.H. Booij, Lentis (CIP)

Dr. A.A. Bartels, Lentis (CIP)

Dr. H.J.R. Hoenders, Lentis (CIP)

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis (CIP)

Start onderzoek: Januari 2018

(Verwachte) einddatum onderzoek: December 2019

Financiering: Onderdeel van TopGGz subsidie (€80.000)

Gefinancierd door: Raad van Bestuur, Lentis

Status: dataverzamelingsfase

Contactpersoon

Dr. Rogier Hoenders: hjr.hoenders@lentis.nl

Samenvatting

Jonge vrouwen lopen veel risico op het ontwikkelen van een depressie. Behandeling van depressie is belangrijk en bestaande behandelingen zijn vaak effectief. Toch knapt een deel van de vrouwen hier onvoldoende van op. Uit eerder onderzoek blijkt dat yoga een positief effect kan hebben op depressie. In dit onderzoek worden de effecten van een 9-weekse training gebaseerd op mindful yoga onderzocht bij jonge vrouwen (18-35 jaar), als toevoeging aan bestaande behandelingen. Het onderzoek is een gerandomiseerde gecontroleerde studie. Deelnemers worden ingedeeld in de controlegroep (gebruikelijke behandeling) of de yogagroep (gebruikelijke behandeling plus yoga). Deelnemers vullen voorafgaand aan de training en na afloop van de training (of een vergelijkbare periode voor de controlegroep) vragenlijsten in en vervolgens 6 en 12 maanden daarna eveneens. In het onderzoek wordt gekeken naar de mate van depressieve klachten, maar ook naar welzijn en kwaliteit van leven en mogelijke werkingsmechanismes zoals afname van piekeren en zelfkritiek. De werving van het onderzoek is eind 2018 voltooid. Er doen 171 jonge vrouwen mee aan het onderzoek, wat betekent dat we het aantal hebben behaald dat we van te voren hadden berekend. Dataverzameling loopt tot januari 2020.

Betrokken

N.K. Vollbehr, MSc., Lentis (CIP)
P.A. Engelen, MSc., Lentis (CIP) en Rijksuniversiteit Groningen
Dr. A.A. Bartels, Lentis (CIP)
Dr. H.J.R. Hoenders, Lentis (CIP)
L. van Meijeren, Lentis (BEL en CIP)
Dr. M. Nauta, Rijksuniversiteit Groningen
Dr. M. Schroevers, UMCG
Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen
Dr. B. Ostafin, Rijksuniversiteit Groningen
Prof. dr. P. de Jong, Rijksuniversiteit Groningen

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis, INTER-PSY, Forte GGZ

Start onderzoek: 16 december 2016

(Verwachte) einddatum onderzoek: 31 januari 2020

Financiering: € 345.153

Gefinancierd door: Lentis, ZonMw, Triodos Stichting, Mind & Life Foundation

Status: dataverzamelingsfase (inclusie voltooid)

Contactpersonen

Nina Vollbehr, MSc: n.vollbehr@lentis.nl
Algemeen: yogabijdepressie@lentis.nl

Onderzoekslijn 2: Effectiviteit van complementaire medicatie (kruiden en supplementen).

Dagboekstudie naar het effect van kruiden en supplementen bij psychische problematiek

Samenvatting

Binnen het Centrum Integrale Psychiatrie zijn er patiënten die geen reguliere medicatie (meer) willen gebruiken. Onder bepaalde voorwaarden, zoals omschreven in het complementaire en alternatieve geneeswijzen (CAG) protocol, kan als additie of als vervanging een kruid of supplement worden voorgeschreven. Het onderzoek richt zich op de vraag: is het kruid of supplement bij deze persoon effectief en zo ja, voor welke klachten?

Deelnemers met angst en/of depressieklachten die één van de volgende middelen willen gebruiken worden uitgenodigd mee te doen aan het onderzoek: Lavendelolie capsules, SAME supplement Glycine. Twee weken voordat ze starten met het middel, begint de deelnemer met het invullen van een korte dagelijkse vragenlijst via hun smartphone of computer. De vragen gaan over angst en/of depressieklachten en welzijn. De dagelijkse vragenlijsten worden ingevuld tot in elk geval zes weken na de start met het middel. Met behulp van interrupted time-series analyses wordt onderzocht of er niveauverschillen of graduele veranderingen plaatsvonden in de klachten. Op dit moment zijn de data van vier deelnemers die Lavendelolie capsules (60 mg/dag) gebruikten geanalyseerd, zij vulden vragen in over somberheid, piekeren, spanning, angst, energie en kalmte. Bij 2 à 3 van de 4 deelnemers worden dalingen in somberheid en piekeren (niveauverschillen en graduele dalingen) gevonden. In de andere klachten wordt maar bij één deelnemer een daling gevonden. De eerste resultaten suggereren dat Lasea met name kan helpen om somberheid en piekeren te verminderen, maar niet bij iedereen.

Betrokken

Dr. S.H. Booij, Lentis (CIP)

Dr. H.J.R. Hoenders, Lentis (CIP)

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis (CIP)

Start onderzoek: 2016

(Verwachte) einddatum onderzoek: Doorlopend

Status:

Publicatiefase, deelnemers oude stijl (papieren dagboekjes)

Dataverzamelingsfase, deelnemers nieuwe stijl (online dagboekjes)

Contactpersonen

Dr. Sanne Booij: sh.booij@lentis.nl

Dr. Rogier Hoenders: hjr.hoenders@lentis.nl

Ouderen en Volwassenenpsychiatrie

Het Zorgprogramma Psychosen van de zorggroep Volwassenenpsychiatrie initieert zelf een groot aantal onderzoeken. Daarnaast werkt zij aan een aantal onderzoeksprojecten samen met het Rob Giel Onderzoekcentrum (RGOc) van het Universitair Medisch Centrum Groningen, Parnassia Bavo Groep, Bavo Europoort, Vrije Universiteit, Universiteit Maastricht, Universiteit Tilburg, Rijksuniversiteit Groningen, Kings College London, Nottingham University, Trimbos, Universitair Centrum Psychiatrie (UCP) en het Neurolmaging Centrum (NIC) van het UMCG. Het Zorgprogramma Psychose van het FACT en de Kliniek Groningen heeft het TOPGGz keurmerk. Dit houdt in dat er zowel innovatieve behandeling als wetenschappelijk onderzoek plaatsvindt. In 2018 waren er drie promovendi bij de zorggroep Volwassenenpsychiatrie.

Steeds meer onderzoek vindt plaats op de afdeling ART-Zuidlaren. Deze afdeling heeft TOPGGz-ambities en zal waarschijnlijk in één van de komende jaren gaan voor een externe visitatie.

ROM-Phamous is de jaarlijkse somatische en psychische screening voor mensen die antipsychotica gebruiken en vormt een belangrijke basis voor zorgoptimalisatie en -evaluatie. In dit hoofdstuk kunt u verschillende onderzoeksprojecten terugvinden die voortgekomen zijn uit ROM-Phamous.

De projecten zijn ingedeeld in vijf onderzoekslijnen:

- 1. Herstelbevordering bij ernstig psychische aandoeningen*
- 2. Optimale zorgorganisatie*
- 3. Klinische psychiatrie en psychotherapie*
- 4. Klinische epidemiologie*
- 5. Innovatieve meetmethoden bij EPA*

Binnen de ouderenzorg biedt Lentis behandeling in de specialistische GGZ gericht op complexe psychiatrische problematiek bij patiënten met vaak fysieke kwetsbaarheid door leeftijd, cognitieve problematiek of niet aangeboren hersenletsel.

Deelname in het 'Netwerk voor Ouderenpsychiatrie' van het Rob Giel Onderzoekcentrum blijft belangrijk in het samenwerken aan een verbetering van het behandelaanbod gecombineerd met wetenschappelijk onderzoek in de regio. Er zijn meerdere hoofdbehandelaren binnen de ouderenpsychiatrie van Lentis en het Centrum voor Neuropsychiatrie, inclusief meerdere gepromoveerde onderzoekers, die een bijdrage aan het onderzoek bij ouderen willen leveren.

Onderzoekslijn 1: Herstelbevordering bij ernstig psychische aandoeningen

HospitalitY project (HY)

Samenvatting

Veel mensen met schizofrenie hebben problemen op het gebied van psychosociaal functioneren. Dit uit zich onder andere in een klein sociaal netwerk en verminderde zelfredzaamheid. Het HospitalitY project (HY) heeft als doel het bevorderen van herstel door het verbeteren van sociaal contact en zelfredzaamheid. De HY-interventie combineert lotgenotencontact met vaardigheidstraining 'on the spot' (in de eigen woonsituatie) door het opzetten van een eetclub bestaande uit drie cliënten. Deze eetclub wordt begeleid door een verpleegkundige. De methodiek is ontwikkeld (2013-2014) en de resultaten van de pilotstudie zijn in 2019 gepubliceerd. Daarnaast is in 2016 de landelijke trial gestart, waarin de onderzoekers ook de kosteneffectiviteit van de interventie meenemen. De laatste groepen zullen in 2020 afronden, waarna de resultaten zullen worden geanalyseerd. Tevens is in 2019 een kwalitatief onderzoek gestart om ervaringen van cliënten en verpleegkundigen die aan de eetgroepen hebben deelgenomen in kaart te brengen, en het wervingsproces voor het onderzoek te evalueren.

Betrokken

J.S. Vogel, MSc., Lentis (Research) en GGZ Drenthe
M. Bulancea-Khachatryan, MSc., Lentis (Research)
Dr. J. Bruins, Lentis (Research)
Prof. dr. M. Slade, Kings College London
Prof. dr. M. van der Gaag, VU Amsterdam
Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis en GGZ Drenthe

Start onderzoek: Het project is in 2013 van start gegaan, en de trial fase is in 2016 begonnen.

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2020

Financiering: €145.000

Gefinancierd door: Stichting ROOS, aangevuld met interne subsidie TOPGGZ

Status: dataverzamelingsfase

Contactpersonen

Sjoerd Vogel, MSc: js.vogel@lentis.nl
Mariëtta Bulancea, MSc: ma.bulancea@lentis.nl

Sociale steun als voorspeller van negatieve symptomen

Samenvatting

Promovendus Sjoerd Vogel onderzoekt of de sociale steun die mensen met een psychotische aandoening ervaren, een voorspeller is van negatieve symptomen. Hierbij worden data van 5 jaren geanalyseerd in één model, waarbij sociale steun op meetmoment 1 als predictor wordt meegenomen voor de ernst van negatieve symptomen op meetmoment 2. Het betreft een ROM-Phamous onderzoek waarbij psychotische symptomen (PANSS) worden gecategoriseerd volgens het 5 factoren model van Van der Gaag. In 2019 is de studie ontworpen en is er een begin gemaakt met de data-analyse. Naar verwachting zal de studie in 2020 worden afgerond en zullen de resultaten worden aangeboden ter publicatie.

Betrokken

J.S. Vogel, MSc., Lentis (Research) en GGZ Drenthe

Dr. J. Bruins, Lentis (Research)

Dr. C. Sloftstra, Lentis (Research)

Dr. S. de Jong, Lentis (Research)

Prof. dr. M. van der Gaag, VU Amsterdam

Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis

Start onderzoek: 2019

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2020

Status: Afgerond

Contactpersoon

Sjoerd Vogel, MSc: js.vogel@lentis.nl

Samenvatting

In het kader van zijn proefschrift heeft promovendus Sjoerd Vogel een meta-analyse geschreven over het effect van bewegen op negatieve symptomen bij mensen met schizofrenie. Uit deze meta-analyse bleek dat bewegen in vergelijking met standaardzorg negatieve symptomen effectief kan verminderen, met een medium effect voor mind-body exercise en klein effect voor aerobic exercise. De kwaliteit van de geïnccludeerde studies liet echter te wensen over en er was sprake van veel heterogeniteit, waardoor we voorzichtig moeten zijn met het interpreteren van de bevindingen en trekken van conclusies.

De meta-analyse is eerder in 2015 aangeboden, maar door eerder verschenen concurrerende meta-analyses werd deze studie destijds niet gepubliceerd. Na 2017 is er een update gemaakt van de meta-analyse die ook de nieuw gepubliceerde studies sinds 2015 bevat. In 2019 is de meta-analyse gepubliceerd in Psychiatry Research.

Betrokken

J.S. Vogel, MSc., Lentis (Research) en GGZ Drenthe
Dr. J. Bruins, Lentis (Research)
Dr. C. Sloftstra, Lentis (Research)
Dr. H. Knegtering, Lentis (Research)
Prof. dr. M. van der Gaag, VU Amsterdam
Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis

Start onderzoek: 2015

Einddatum onderzoek: 2019

Status: Afgerond

Contactpersoon

Sjoerd Vogel, MSc: js.vogel@lentis.nl

Samenvatting

CAT is een psychosociale interventie, die niet gericht is op het verbeteren, maar op het omzeilen van cognitieve stoornissen met als doel het functioneren van de patiënt te verbeteren. In de behandeling zal met de patiënt een doel worden geformuleerd en zal worden gekeken welke (cognitieve) beperkingen hem/haar hierbij in de weg staan. De behandeling zal zich richten op het aanleren van nieuwe routines om deze beperkingen te compenseren. Ook kan men bijvoorbeeld een patiënt met problemen in het prospectief geheugen en een relatief intact retrospectief geheugen, aanleren om te steunen op gewoontes uit het verleden. Na de pilotfase werd in 2013 gestart met een multicenter randomized controlled trial naar de effecten van CAT op het functioneren van mensen met een ernstige psychische stoornis. Tot 2017 werden voor de studie patiënten gemeten. In 2019 zijn de resultaten aangeboden ter publicatie.

Betrokken

M. van Dam, MSc., Lentis (ART Zuidlaren)

Dr. A. Stiekema, Universiteit Maastricht

T. van den Berg, Lentis (ART Zuidlaren)

Prof. dr. R. Bruggeman, UMCG (RGOC) en Rijksuniversiteit Groningen

Dr. L. van der Meer, Lentis (ART Zuidlaren) en Rijksuniversiteit Groningen

Prof. dr. D. Velligan, University of Texas

Prof. dr. A. Aleman, NIC

Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen

Prof. dr. J. van Weeghel, Phrenos en Universiteit Tilburg

Prof. dr. G.H.M. Pijnenborg, Rijksuniversiteit Groningen en GGZ Drenthe

Instellingen: Lentis, Parnassia, GGZ Noord-Holland-Noord.

Start onderzoek: 2009

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2019

Financiering: €150.000

Gefinancierd door: Fonds NutsOhra

Status: publicatiefase

Contactpersoon

Michelle van Dam, MSc: mt.vandam@lentis.nl

Dr. Lisette van der Meer: l.vandermeer@lentis.nl

Samenvatting

CAT is een psychosociale interventie, die niet gericht is op het verbeteren, maar op het omzeilen van cognitieve stoornissen met als doel het functioneren van de patiënt te verbeteren. De multicenter RCT heeft inzichten gegeven in de belemmerende en bevorderende factoren voor de implementatie van CAT in de reguliere zorg. Om de implementatie van CAT in de reguliere zorg goed vorm te geven, is in het najaar van 2018 een implementatieonderzoek gestart dat zal lopen tot in 2020. Het implementatiemodel dat wordt getoetst in dit onderzoek zal naar verwachting ook aanknopingspunten bieden voor de implementatie van andere psychosociale interventies.

Betrokken

M. van Dam, MSc., Lentis (ART Zuidlaren)

T. van den Berg, Lentis (ART Zuidlaren)

Prof. dr. R. Bruggeman, UMCG (RGOc) en Rijksuniversiteit Groningen

Dr. L. van der Meer, Lentis (ART Zuidlaren) en Rijksuniversiteit Groningen

Prof. dr. D. Velligan, University of Texas

Prof. dr. A. Aleman, NIC

Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen

Prof. dr. J. van Weeghel, Phrenos en Universiteit Tilburg

Prof. dr. G.H.M. Pijnenborg, Rijksuniversiteit Groningen en GGZ Drenthe

Instellingen: GGZ Friesland, GGZ Breeburg, Parnassie Den Haag, Dimence.

Start onderzoek: 2018

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2020

Financiering: €150.623

Gefinancierd door: Stichting tot Steun

Status: dataverzamelingsfase

Contactpersoon

Michelle van Dam, MSc: mt.vandam@lentis.nl

Landelijk onderzoek naar Resourcegroepen

Samenvatting

Het Trimbos-instituut onderzoekt met prof. dr. Hans Kroon en prof. dr. Niels Mulder de effectiviteit van Resourcegroepen in de context van Flexible Assertive Community Treatment (FACT). Hierbij vormen mensen uit de omgeving van cliënten samen met professionals uit de zorg een steungroep die de cliënt helpt om zijn/haar hersteldoelen te bereiken. In Zweden is deze manier van werken al wetenschappelijk onderzocht en vormt het de aanbeveling voor zorgverleners aan mensen met een ernstige psychische aandoening. Lentis werkt samen met het Trimbos-instituut om de toegevoegde waarde van de Resourcegroepen binnen FACT in de Nederlandse situatie te onderzoeken. De eerste resultaten worden eind 2020 verwacht. In 2018 zijn er landelijk ongeveer 60 resourcegroepen opgestart. Het protocolpaper is in 2019 gepubliceerd in een internationaal wetenschappelijk tijdschrift.

Betrokken

C. Tjaden, MSc., Trimbos
Dr. R. Keet, GGZ Noord-Holland-Noord
Prof. dr. P. Delespaul, Universiteit Maastricht
Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen
Prof. dr. J. van Weeghel, Phrenos en Universiteit Tilburg
Prof. dr. H. Kroon, Trimbos
Prof. dr. N. Mulder, Bavo Europoort

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis, Antes (Bavo Europoort), Ingeest, GGZ NHN, Antes, Altrecht, Arkin, GGZ Centraal, GGZ Breburg

Start onderzoek: 2017

(Verwachte) einddatum onderzoek: maart 2021

Financiering: €100.000, aangevuld met bijdragen deelnemende instellingen

Gefinancierd door: Stichting tot Steun en deelnemende instellingen

Status: dataverzamelingsfase (verwachte afronding september 2020)

Contactpersoon

Cathelijn Tjaden, MSc: ctjaden@trimbos.nl

Samenvatting

In de Samen voor Herstel pilot werken hulpverleners volgens de RACT-methodiek en vindt er daarnaast ontschotting van de zorg plaats door meerdere (hulpverlenings)instanties en organisaties bij de steungroepen te betrekken. Naast de deelname aan deze pilot van het FACT-team Zuid, heeft de projectgroep aan Lentis Research gevraagd om de pilot wetenschappelijk te monitoren. In 2017 is senior onderzoeker dr. C. Slofstra aangesteld om dit onderzoek te leiden en is de werving van start gegaan. In februari 2019 is de inclusieperiode gestopt en zijn de laatste voormetingen ten behoeve van de monitoring verricht. In 2020 zullen de laatste nametingen plaatsvinden en zal er een rapport verschijnen met de bevindingen, conclusies en aanbevelingen voor de projectgroep.

Betrokken

Dr. C. Slofstra, Lentis (Research en CIP)

E. Wijma, Lentis (Research)

Dr. J. Bruins, Lentis (Research)

Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen

In samenwerking met Lentis FACT Zuid, de gemeente Groningen, Menzis, WIJ-team de Wijert en VNN.

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis (FACT Zuid), VNN.

Start onderzoek: 2016

(Verwachte) einddatum onderzoek: februari 2020

Financiering: €100.000

Gefinancierd door: Menzis, Gemeente Groningen

Status: dataverzamelingsfase

Contactpersoon

Dr. Christien Slofstra: c.slofstra@lentis.nl

Samenvatting

De afdeling Langdurige Rehabilitatie Zuidlaren is in 2017 gestart met de ontwikkeling van een nieuwe psychosociale interventie, gericht op het gestructureerd in kaart brengen van de levensgeschiedenis van patiënten met ernstige psychische aandoeningen. Het doel van deze interventie is tweeledig. Allereerst is de interventie gericht op het verbeteren van het identiteitsbesef van patiënten met een ernstige psychische aandoening. Daarnaast zullen met een dergelijke aanpak aanknopingspunten worden gegenereerd voor professionele rehabilitatiegerichte ondersteuning. De samenstelling van een projectgroep rondom het project is in het najaar van 2014 afgerond. Voor het project wordt samengewerkt met prof. dr. Jaap van Weeghel (Phrenos), dr. Charlotte Wunderink (lector Maatschappelijke participatie van mensen met psychische beperkingen aan de Hanzehogeschool Groningen) en prof. dr. Marieke Pijnenborg. In de periode 2014-2017 is een aantal aanvragen ingediend en afgewezen. In 2017 is een aanvraag ingediend bij Stichting Agis Innovatiefonds en gehonoreerd met €88.000. Het ontwikkelproject is eind 2018 afgerond. In 2019 is een feasibility-studie uitgevoerd en vervolfinanciering aangevraagd.

Betrokken

Tessa Jonker, MSc., Lentis (ART Zuidlaren)

Heleen Wadman, Lentis (BEL)

Marjon Huiting, Lentis

Anita Luppés, Lentis (ART Zuidlaren)

Dr. E. H. R. van Setten, Lentis (ART Zuidlaren)

Dr. L. van der Meer, Lentis (ART Zuidlaren) en Rijksuniversiteit Groningen

Prof. dr. J. van Weeghel, Phrenos en Universiteit Tilburg

Dr. C. Wunderink, Lentis (ART Zuidlaren) en Hanzehogeschool Groningen

Prof. dr. G.H.M. Pijnenborg, GGZ Drenthe en Rijksuniversiteit Groningen

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis

Start onderzoek: 2017

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2020

Financiering: €88.000

Gefinancierd door: Stichting Agis Innovatiefonds

Status: dataverzameling feasibility-onderzoek

Contactpersoon

Dr. Lisette van der Meer: l.vandermeer@lentis.nl

Samenvatting

Op de afdeling ART Zuidlaren worden mensen behandeld met ernstige psychische aandoeningen, waarbij vaak sprake is van forse cognitieve problemen. Uit het CAT onderzoek (zie pagina 29) is gebleken dat cognitieve problemen niet alleen omzeild kunnen worden, maar ook kunnen verbeteren. Mogelijk kan het trainen van cognitie worden versterkt door gelijktijdige toediening van milde hersenstimulatie met transcranial Direct Current Stimulation. In een eerste haalbaarheidsstudie is een vergelijking gemaakt tussen twee cognitieve trainingsprogramma's: Mindset en CIRCuiTS. Voor de ART-doelgroep bleek CIRCuiTS het meest geschikt en zal gebruikt worden in een pilotonderzoek om een indicatie te krijgen van de effectiviteit wanneer dit gecombineerd wordt met tDCS. Voor deze pilotstudie is subsidie aangevraagd in 2019.

Betrokken

Dr. L. Bais, Lentis (ART Zuidlaren)

Dr. L. van der Meer, Lentis (ART Zuidlaren) en Rijksuniversiteit Groningen

T. van den Berg, Lentis (ART Zuidlaren)

N. Melis

Dr. B. Curcic-Blake

Dr. D. van Duin

Dr. J. Hofstra

Dr. L. Korevaar, Hanzehogeschool Groningen

Prof. dr. G.H.M. Pijnenborg, Rijksuniversiteit Groningen en GGz Drenthe

Instelling waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis

Start onderzoek: 2017

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2022

Status: voorbereidingsfase

Contactpersoon:

Dr. Leonie Bais: l.bais@lentis.nl

Samenvatting

Mensen met een psychotische aandoening gebruiken twee keer vaker cannabis dan mensen zonder psychotische aandoening. Veel cliënten zeggen dat het gebruik van cannabis ze helpt, omdat ze dan socialer zijn en zich beter voelen. Dit onderzoek laat echter zien dat cannabisgebruikers een lagere kwaliteit van leven rapporteren dan niet-gebruikers. Ze zijn vooral minder tevreden met familierelaties en hun financiële situatie. Ook laten cannabisgebruikers meer agressief, destructief en zelfbeschadigend gedrag zien en zijn ze vaker slachtoffer én dader van een misdrijf. De cliënten die stopten met cannabis, rapporteerden echter nog geen veranderingen op deze gebieden. Dit heeft mogelijk te maken met de lange duur van het gebruik. Gemiddeld gebruikten cliënten al 19 jaar cannabis, en de meerderheid gebruikte al minstens 10 jaar. Vermoedelijk leidt cannabisgebruik langzaam tot meer afname van kwaliteit van leven, maar heeft het daarom ook langere tijd nodig om weer te herstellen nadat men is gestopt. In 2019 zijn deze resultaten van dit ROM-Phamous onderzoek aangeboden ter publicatie.

Betrokken

Dr. J. Bruins, Lentis (Research)

Dr. E. Visser, UMCG (RGOc)

ROM Phamous onderzoekers

Prof. dr. G.H.M. Pijnenborg, Rijksuniversiteit Groningen en GGz Drenthe

Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis

Start onderzoek: 2017

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2020

Status: publicatiefase

Contactpersoon

Dr. Jojanneke Bruins: j.bruins@lentis.nl

Risicofactoren en mondgezondheid gerelateerde kwaliteit van leven: een case-control vergelijking tussen patiënten na een eerste psychose en de algemene bevolking

Samenvatting

Mondgezondheid gerelateerde kwaliteit van leven (Oral Health Related Quality of Life [OHRQoL]) is van invloed op iemands zelfvertrouwen, maar ook op het functioneren in het dagelijks leven. Hoewel het voor alle mensen belangrijk is om aandacht te besteden aan hun mondgezondheid, zijn kwetsbare personen (bijv. na een eerste psychose) bijzonder vatbaar voor problemen die kunnen ontstaan als gevolg van verwaarlozing van hun mondgezondheid. In dit onderzoek werden in 2019, door middel van een case-control studie (1:2), 12 risicofactoren en de OHRQoL bij patiënten na een eerste psychose vergeleken met mensen uit de algemene bevolking. Uit de resultaten is gebleken dat mensen in de case groep vaker roken, terwijl de controlegroep vaker drinkt. De case groep poetst minder vaak en minder lang hun tanden vergeleken met de controlegroep. De totale OHRQoL is lager in de case groep; dit vertaalt zich in meer functionele beperkingen, meer psychisch ongemak en meer lichamelijke en psychische beperkingen. In de case groep ervaart 14.8% een lage OHRQoL vergeleken met 1.8% in de controlegroep. De kans op een lage OHRQoL is in de case groep 9.45 keer hoger in vergelijking tot de controlegroep. Risicofactoren verklaren 14% van de variantie in OHRQoL. Desondanks is het van belang om preventieve interventies te ontwikkelen en patiënten na een vroege psychose te ondersteunen in hun mondgezondheid, omdat de kans op een lage mondgezondheid maar liefst 9 maal hoger ligt. In 2019 is de dataverzameling afgerond en een begin gemaakt met het opschrijven van deze bevindingen.

Betrokken

S. Kuipers, MSc., NHL en Rijksuniversiteit Groningen
Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen
Dr. H. Barf, NHL
Dr. L. Kronenberg, Dimence
Dr. N. Boonstra, GGZ Friesland en NHL

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: GGZ Friesland

Start onderzoek: 1-2-2018

(Verwachte) einddatum onderzoek: Juni 2020

Status: schrijffase

Contactpersoon

Sonja kuipers, MSc: sonja.kuipers@nhlstenden.com

Interventies gericht op het verbeteren van de mondgezondheid bij patiënten met een psychische kwetsbaarheid; een scoping review

Samenvatting

Aandacht besteden aan mondgezondheid is voor alle mensen belangrijk, maar vooral voor kwetsbare personen (bijv. na een eerste psychose), omdat zij blootgesteld worden aan extra risicofactoren. Het is voor verpleegkundigen belangrijk dat bekend is op welke wijze zij zorg voor de mondgezondheid kunnen verlenen bij patiënten met een psychische kwetsbaarheid.

Doelstelling van deze systematische scoping review was het identificeren, beoordelen en “mappen” van gaps in de literatuur.

Tussen september en oktober 2019 is gezocht in de databases MEDLINE en CINAHL. Alle literatuur gericht op interventies met betrekking tot mondgezondheid gepubliceerd in de periode 2000-2019, is beoordeeld. Internationale artikelen, grijze literatuur, literatuurlijsten en treffers gevonden via de zoekmachine Google Scholar zijn opgenomen in het review. De stappen van Arksey & O'Malley zijn gevolgd bij de uitwerking van het review. Voor de beoordeling van de methodologische kwaliteit werden de checklists gebruikt van het Joanna Briggs Institute. In totaal werden 1908 artikelen gevonden, na screenen van titel en abstract werden 14 artikelen opgevraagd voor volledige uitwerking. Uiteindelijk werden negen artikelen geïncludeerd voor verdere thematische analyse. Drie gecontroleerde gerandomiseerde studies, vijf quasi-experimentele studies en één cohort-onderzoek zijn geïncludeerd. Er zijn tot dusver drie typen interventies naar voren gekomen; interventies zijn gericht op: (1) gedrag; (2) educatie en (3) fysieke interventies. De resultaten worden verwerkt in een artikel.

Onderzoekers

S. Kuipers, MSc., NHL en Rijksuniversiteit Groningen

Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen

A Keuning, MSc., NHL

Dr. L. Kronenberg, Dimence

Dr. N. Boonstra, GGZ Friesland en NHL

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: GGZ Friesland

Start onderzoek: Februari 2018

(Verwachte) einddatum onderzoek: Juni 2020

Status: schrijffase

Contactpersoon

Sonja Kuipers, MSc: sonja.kuipers@nhlstenden.com

Samenvatting

Persoonlijk herstel is een populaire uitkomstmaat in zowel onderzoek als praktijk. In de psychosezorg weten we reeds dat persoonlijk herstel slechts een matige samenhang heeft met (met name positieve) symptomen; mensen kunnen zich hersteld voelen ondanks de aanwezigheid van psychotische klachten. We weten echter nog onvoldoende over hoe we als hulpverleners kunnen bijdragen aan dit persoonlijke herstelproces. Een recente scoping review benadrukte ook de noodzaak tot meer onderzoek naar wegen waarop persoonlijk herstel in specifieke populaties bevorderd kan worden. Hiertoe is een overzicht van alle factoren waarvan een samenhang met persoonlijk herstel in psychose bekend is, relevant.

Het huidige onderzoek betreft een systematische review en meta-analyse van de sterkte van het verband tussen persoonlijk herstel (totaalscore op een gevalideerde vragenlijst) en samenhangende factoren, bij mensen met psychose, in zowel cross-sectioneel als longitudinaal onderzoek. In 2019 zijn alle studies geanalyseerd. Dit zal resulteren in een breed overzicht van factoren die we zullen proberen te ordenen naar relevantie voor persoonlijk herstel.

Betrokken

P. Leendertse, MSc., GGZ Emergis

Dr. A. Wierdsma, Erasmus MC

Dr. D. van der Berg, Parnassia en VU Amsterdam

Dr. A. Ruissen, Haga

Prof.dr. M. Slade, University of Nottingham

Prof.dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen

Prof.dr. N. Mulder, Erasmus MC

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Emergis

Start onderzoek: Oktober 2018

(Verwachte) einddatum onderzoek: Oktober 2020

Status: analysefase

Contactpersoon

Pien Leendertse, MSc: leendertse@emergis.nl

Samenvatting

In de GGZ is de therapeutische relatie van groot belang voor herstel- en behandeluitkomsten. In het VOICE-onderzoek (Valuing Opinions In Communication Experiences) zal daarom worden gekeken welke aspecten samenhangen met deze therapeutische relatie. Het doel is om kennis te verzamelen die de basis kan vormen voor het ontwikkelen van interventies, gericht op het verbeteren van de therapeutische relatie. Er zal worden onderzocht of aspecten als stigma, gezamenlijke besluitvorming (shared-decision making) en herstelbevordering samenhangen met de tevredenheid over de therapeutische relatie. Het unieke aan het VOICE onderzoek is dat de therapeutische relatie zal worden bekeken vanuit drie perspectieven, namelijk: ervaringswerkers, andere zorgverleners en cliënten. Op deze manier krijgen we een volledig beeld van mogelijke factoren die deze relatie kunnen beïnvloeden, wat kan leiden tot behandelinzichten en interventies die de therapeutische relatie kunnen verbeteren.

In 2019 heeft het overgrote merendeel van de focusgroepen die onder fase 1 van het onderzoek vallen plaatsgevonden. Deze spoedige werving is het gevolg van een groot aantal presentaties, gehouden bij onder GGZ-instellingen en congressen door het hele land. Inmiddels hebben er focusgroepen plaatsgevonden bij Lentis (Groningen), Altrecht (Utrecht) en Dimence (Zwolle). Verscheidene cliënten, ervaringsdeskundigen en zorgverleners uit verschillende beroepsgroepen (Klinisch Psycholoog, Psychiater, Verpleegkundige Specialist) hebben deelgenomen aan diepte-interviews. In 2019 zijn ook de analyses van de kwalitatieve data voorbereid, om op basis van deze bevindingen een meetinstrument te ontwikkelen welke de therapeutische relatie bij Ernstige Psychiatrische Aandoeningen kan meten. Deze zal worden getoetst door een jaar lang cliënten en hun zorgverleners te volgen om zo te beoordelen of scores op het instrument samenhangen met betere behandeluitkomsten.

Betrokken

Dr. S. de Jong, Lentis (Research)

Dr. J. Bruins, Lentis (Research)

Dr. J. van der Velde, Hanzehogeschool Groningen

Prof. dr. P. Delespaul, Universiteit Maastricht

Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis

Start onderzoek: 2017

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2022

Financiering: €220.000

Gefinancierd door: Stichting tot steun VCVGZ

Status: analysefase

Contactpersoon

Dr. Steven de Jong: steven.dejong@lentis.nl

Onderzoekslijn 2: Optimale zorgorganisatie

Treatment-E-AssisT (TREAT) project

Samenvatting

In het TREAT-project wordt een computerapplicatie ontwikkeld, de Treatment-E-AssisT (TREAT), die behandelaren kan ondersteunen bij het uitstippelen van een behandeltraject voor patiënten met een psychotische stoornis. TREAT verwerkt en interpreteert de uitkomsten van het ROM-Phamous onderzoek en geeft hierbij behandeladviezen op basis van behandelrichtlijnen. De verwachting is dat TREAT mogelijk de kwaliteit van zorg kan verbeteren door een verbetering van de detectie en behandeling van zorgbehoeften van patiënten.

In 2017 is Lukas Roebroek, MSc aangesteld als promovendus op het TREAT-onderzoek. Naast het voltooien van het artikel over de pilotfase is hij gestart met de multicenter trial met (hoofd)behandelaren van 23 deelnemende teams uit 4 verschillende GGZ instellingen. De trial zal naar verwachting in 2020 worden afgerond.

In 2019 is er een artikel van de onderzoeksgroep over het gebruik van beslissingstools binnen de GGZ gepubliceerd in Tijdschrift voor de Psychiatrie. Tevens is er in 2019 een kwalitatieve evaluatiestudie verricht over de ervaringen van hulpverleners in het werken met de TREAT applicatie. Deze bevindingen zullen in 2020 worden aangeboden ter publicatie.

Betrokken

L.O. Roebroek, MSc., Lentis (Research)

Dr. J. Bruins, Lentis (Research)

Dr. H. Knegtering, Lentis (Research)

Dr. A. Boonstra, Rijksuniversiteit Groningen

Prof. dr. P. Delespaul, Universiteit Maastricht University

Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis, UCP, GGZ Drenthe, GGZ Friesland

Start onderzoek: 2013

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2021

Financiering: €165.500

Gefinancierd door: Stichting ROOS en interne subsidie TOPGGz

Status: dataverzamelingsfase

Contactpersoon

Lukas Roebroek, MSc: lo.roebroek@lentis.nl

Samenvatting

Promovendus Lukas Roebroek doet met behulp van ROM-Phamous en DIS-data onderzoek naar de zorgbehoeften van mensen met een psychose. DIS-data bevat de zorgconsumptiegegevens. Vragen die in dit onderzoek worden gesteld zijn onder andere: welke zorgbehoeften er zijn? Wordt er met de geboden zorg aan deze zorgbehoeften voldaan? Is deze zorg richtlijnconform? Hoe tevreden is de cliënt met de geboden zorg? In 2017 is de opzet van deze studie ontworpen en is er een verzoek ingediend om toegang te krijgen tot de benodigde ROM-Phamous data van Lentis, UCP, GGZ Drenthe en GGZ Friesland. De data zijn eind 2019 beschikbaar gesteld en zullen in 2020 worden geanalyseerd en ter publicatie worden aangeboden. Dit onderzoek maakt deel uit van het proefschrift van Lukas Roebroek.

Betrokken

L.O. Roebroek, MSc., Lentis (Research)

Dr. J. Bruins, Lentis (Research)

Prof. dr. P. Delespaul, Universiteit Maastricht University

Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis

Start onderzoek: 2017

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2020

Status: voorbereidingsfase

Contactpersoon

Lukas Roebroek, MSc: lo.roebroek@lentis.nl

Samenvatting

Op 1 januari 2020 is de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvvggz) ingegaan. De Wvvggz regelt de rechten van mensen die te maken hebben met verplichte zorg in de GGz. Beoogde doelen van de wet zijn het voorkomen van dwangbehandeling en het vergroten van de regie van betrokkenen: cliënten, familie en naasten. Daarnaast maakt deze wet verplichte ambulante zorg mogelijk voor mensen met een ernstige psychiatrische aandoening. In 2019 is een onderzoek voorbereid om gevolgen van deze nieuwe wet in kaart te brengen.

Het onderzoek zal bestaan uit twee deelstudies: 1) in de eerste deelstudie worden case studies uitgevoerd om in kaart te brengen hoe het proces van aanmelding tot behandeling wordt ervaren door cliënten, familie, naasten en behandelaars; 2) in de tweede deelstudie wordt de uitvoering van ambulante zorg geëvalueerd door cliënten, familie, naasten en behandelaars te interviewen. De dataverzameling zal van start gaan in februari 2020. De resultaten van het onderzoek worden teruggekoppeld naar de praktijk om de implementatie van de Wvvggz zo nodig te kunnen verbeteren.

Betrokken

Dr. I. Haakma, Lentis (Research)
Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen
D. de Waardt, MSc., Elisabeth-TweeSteden ziekenhuis
Prof. dr. N. Mulder, Openbare Geestelijke Gezondheidszorg en Erasmus MC
C. Mooij, MSc., Lentis (geneesheer-directeur)
Mr. S. van Arkel, Lentis (secretaris Geneesheer-Directeur)
Douwina Zwart, MSc., Lentis (projectleider WVGZ Lentis)

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis, Vincent van Gogh (Venray)

Start onderzoek: 1-10-2019

(Verwachte) einddatum onderzoek: 1-10-2020

Gefinancierd door: Lentis

Status: dataverzamelingsfase (deelstudie 1), voorbereidingsfase (deelstudie 2)

Contactpersoon

Dr. Ineke Haakma: i.haakma@lentis.nl

TRENSS II: De Apathiestudie (TRENSS II)

Samenvatting

Na het succesvol afronden van het TRENSS-project, werd door de onderzoeksgroep een vervolgproject ontworpen. Aanvankelijk had dit project de naam TRENSS II. In deze multicenter studie wordt gekeken naar het effect van twee verschillende methoden van hersenstimulatie op de vermindering van negatieve symptomen in het kader van schizofrenie. In een aantal centra wordt een behandeling met rTMS, al dan niet in combinatie met Behavioral Activation Therapy (BAT), aangeboden en op andere locaties wordt behandeld met transcranial Direct Current Stimulation (tDCS). Uit eerder onderzoek is reeds gebleken dat negatieve symptomen uit verschillende subdimensies is opgebouwd. Dit onderzoek richt zich op het verminderen van één van deze subdimensies, namelijk apathie. Prof. dr. André Aleman (NIC) heeft een Europese en een Nederlandse subsidie verworven voor de 'Apathiestudie'. Lentis is één van de deelnemende centra (tDCS in Oost Groningen en rTMS in Zuidlaren en FACT Groningen). Lentis medewerkers leveren belangrijke bijdragen waar het gaat om de kennis van patiëntgebonden onderzoek, medische aspecten, patiëntveiligheid en projectcoördinatie. Een goede implementatie en coördinatie zijn extra belangrijk bij dit project, omdat diverse instellingen en meerdere locaties deelnemen (GGz-instellingen uit Drenthe, Overijssel en Friesland). Prof. dr. André Aleman leidt met zijn onderzoeksgroep het project vanuit het NeuroImaging Center van het UMCG. Een eerste meta-analyse over de neurale basis van apathie verscheen in 2016. De inclusie voor deze studie liep door tot en met begin 2018. In 2019 zijn de resultaten opgeschreven en ingediend ter publicatie.

Betrokken

Dr. C. Kos, NIC
Dr. N. Klaasen, NIC
Dr. L. Bais, Lentis (ART Zuidlaren)
Dr. E. Liemburg, NIC en UMCG (RGOC)
Dr. E. Opmeer, NIC
Dr. H. Knegtering, Lentis (Research)
Prof. dr. A. Aleman, NIC

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: UMCG, Lentis, GGz Drenthe, GGz Friesland, Dimence, Mediant

Start onderzoek: 2012

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2020

Financiering: €3.000.000

Gefinancierd door: NWO (Vici) en ERC

Status: analysefase / publicatiefase

Contactpersoon

Dr. Leonie Bais: l.bais@lentis.nl

Samenvatting

Door antipsychoticagebruik, genetische kwetsbaarheid en een ongezonde leefstijl, hebben patiënten met ernstige psychiatrische aandoeningen een sterk verhoogd cardiometabool risico. Desondanks ontbreken evidence-based strategieën om somatische co-morbiditeit bij deze patiëntengroep te voorkomen of te verminderen. Doel van het onderzoek is het bestuderen van de kosteneffectiviteit van een gecombineerde leefstijlinterventie (voeding en beweging) op het cardiometabool risico bij patiënten met ernstige psychiatrische aandoeningen in een intramurale setting. De web-tool werd niet zo vaak gebruikt als gedacht en de interventie heeft niet geleid tot verbeteringen in cardiometabole gezondheid van cliënten. Meer deelnemers in de interventie groep gaven na de interventieperiode aan meer bereid te zijn om hun eetgedrag te veranderen dan deelnemers in de controlegroep. De resultaten van de trial zijn in 2019 gepubliceerd in BMC Psychiatry.

Betrokken

Dr. A. Looijmans, UMCG
Dr. F. Jörg, UMCG (RGOC)
Dr. E. Corpeleijn, UMCG
Prof. dr. R. Bruggeman, UMCG (RGOC) en Rijksuniversiteit Groningen
Prof. dr. R. Stolk, UMCG
Prof. dr. R.A. Schoevers, UMCG (UCP)

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis, GGZ Friesland, GGZ Drenthe, UCP, Dimence

Start onderzoek: 2010

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2019

Financiering: €250.000,- euro

Gefinancierd door: ZonMW, GGZ Friesland, matching door deelnemende GGZ instellingen

Status: afgerond

Contactpersonen

Dr. Anne Looijmans: a.looijmans@umcg.nl
Dr. Frederike Jörg: frederike.jorg@ggzfriesland.nl

Herpes en psychotische aandoeningen

Samenvatting

Mogelijk worden sommige psychosen veroorzaakt door het herpesvirus, al dan niet in combinatie met veranderingen in ontstekingsmechanismen. Er lopen momenteel twee onderzoekslijnen, een lijn op het UMCG en een lijn op de Universiteit van Ulm. In Groningen wordt met behulp van MRI en PET onderzocht of herpesvirusremmers ontsteking in de hersenen bij psychose verminderen. De publicatie van de resultaten in een wetenschappelijk tijdschrift zal in 2020 geschieden. In Duitsland loopt onderzoek naar veranderingen in bloed en hersenvocht (Liquor Cerebrospinalis) bij patiënten met psychosen. In december 2019 is hierover een artikel gepubliceerd in Lancet Psychiatry: De auto-immuun psychose.

Betrokken

Dr. H.C. Klein, Lentis/VNN en UMCG

I. Jonker, MSc., UMCG (UCP)

Dr. H. Knegtering, Lentis (Research)

Prof.dr. M. Schneider, Universiteit Ulm

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: UMCG, Lentis, Universiteit van Ulm

Start onderzoek: 2011

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2024

Financiering: € 140.000

Gefinancierd door: Stanley Medical Research Institute, Baltimore, VS, DFG (Deutsche Forschungs Gemeinschaft), Lentis en VNN.

Status: publicatiefase

Contactpersoon

Dr. Hans Klein: hc.klein@lentis.nl

Samenvatting

De PalmFlex studie was geïnitieerd vanuit het farmaceutisch bedrijf Janssen Pharmaceutica en onderzocht de tevredenheid van patiënten bij het gebruik van het depot antipsychoticum Paliperidon Palmitaat. Deze studie is in 2013 afgerond. In 2015 zijn een aantal Engelstalige en Franstalige publicaties, waarbij Lentis-medewerkers co-auteur waren, verschenen. Eind 2015 werd gestart met de voorbereiding voor een onderzoek naar een driemaandelijks depot antipsychoticum (Paliperidon Palmitaat driemaandelijkse formulering) en namen Lentis medewerkers deel aan een internationale adviesraad voor de implementatie van depot antipsychotica. Er is in 2016 met een studie naar een driemaandelijks depot antipsychoticum gestart en deze is eind 2017 afgerond (Remissio studie). Begin 2018 is de database gesloten. Resultaten zijn gepresenteerd op internationale congressen begin 2019, formele publicaties zijn in voorbereiding.

Betrokken

K. van Berkel, MSc., Rijksuniversiteit Groningen
Dr. H. Knegtering, Lentis (Research)
M. de Jonge, MSc.
M. Medema, MSc.

Start onderzoeken: 2011

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2020

Financiering: €60.000

Gefinancierd door: Janssen Pharmaceutica

Status: publicatiefase

Contactpersoon

Dr. Rikus Knegtering: h.knegtering@lentis.nl

Een vignettemethode als interventie om inzicht te vergroten bij mensen met Alzheimer, vasculaire- of gemengde dementie

Samenvatting

Wanneer er van mensen met dementie wordt gezegd dat hun ziekte-inzicht is aangedaan, heeft dit vaak flinke consequenties. Mensen worden op een andere manier betrokken bij keuzes, er is een risico op onveilig gedrag, zoals autorijden of onvoorzichtigheid met medicatiegebruik, en er wordt minder direct gecommuniceerd met de persoon zelf. Op dit moment weten we nog niet genoeg over ziekte-inzicht om deze veranderingen te kunnen onderbouwen. Als we weten in hoeverre ziekte-inzicht aanwezig is kunnen we veel meer aansluiten bij de leefwereld van iemand met dementie.

1. Het vergroten van ziekte-inzicht zou helpend kunnen zijn bij het maken van belangrijke keuzes, bijv. een opname in een verpleeghuis of het stoppen met autorijden.
2. Het beter kunnen meten/vaststellen van ziekte-inzicht zou ons handvatten kunnen geven hoe om te gaan met iemand, afhankelijk van de mate van ziekte-inzicht.

In 2018 zijn 20 deelnemers voor een pilot onderzoek geïncludeerd en gemeten. In 2019 zijn de data geanalyseerd en is het artikel ingediend ter publicatie.

Betrokken

E.M. Krist, MSc., Lentis (OVP)

Dr. I.J. Berg, Lentis (Dignis)

Dr. J. Bruins, Lentis (Research)

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis (Team 290)

Start onderzoek: 2017

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2020

Status: analysefase

Contactpersoon

Elly Krist, MSc: em.krist@lentis.nl

De associatie tussen inzicht, coping en neuropsychiatrische symptomen bij mensen met Alzheimer, vasculaire- en gemengde dementie.

Samenvatting

Wanneer er van mensen met dementie wordt gezegd dat hun ziekte-inzicht is aangedaan, heeft dit vaak flinke consequenties. Mensen worden op een andere manier betrokken bij keuzes, er is een risico op onveilig gedrag, zoals autorijden of onvoorzichtigheid met medicatiegebruik, en er wordt minder direct gecommuniceerd met de persoon zelf. Op dit moment weten we nog niet genoeg over ziekte-inzicht om deze veranderingen te kunnen onderbouwen. Als we weten in hoeverre ziekte-inzicht samenhangt met angst/depressie en copingstijl, kunnen we veel meer aansluiten bij de leefwereld van iemand met dementie en de behandeling hier op aanpassen. Meer duidelijkheid over coping en angst/depressie zou ons voorspellend vermogen over het ontwikkelen van stemmingsstoornissen wellicht kunnen versterken en zodoende kunnen we eerder ingrijpen. In 2018 is de werving voor dit onderzoek van start gegaan. Deze zal doorlopen tot in 2020, met als streven n=80 inclusies.

Betrokken

E.M. Krist, MSc., Lentis (OVP)

Dr. I.J. Berg, Lentis (Dignis)

Dr. J. Bruins, Lentis (Research)

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis Team 290

Start onderzoek: 2017

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2020

Status: dataverzamelingsfase

Contactpersoon

Elly Krist, MSc: em.krist@lentis.nl

Samenvatting

Met als eerste auteur Thalia Herder is er een literatuuronderzoek gestart naar de relatie tussen psychische stoornissen en seksualiteit, eerste resultaten zijn in 2018 gepubliceerd in het nieuwe Handboek voor Seksuologie en werden gepresenteerd op het congres voor van de European Psychiatric Association in Warschau. Ook is een onderzoek gestart naar de invloed van medicatie op seksualiteit dat zal doorlopen tot in 2020.

Betrokken

Dr. H. Knegtering, Lentis (Research)

T. Herder, MSc., Martini Ziekenhuis

Dr. M. de Boer, UMCG

Start onderzoek: oktober 2017

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2020

Gefinancierd door: Lentis (A-opleiding) en UMCG (UCP)

Status: dataverzamelingsfase / analysefase

Contactpersoon

Dr. Rikus Knegtering: h.knegtering@lentis.nl

Paliperidon palmitate per 1 versus 3 maanden. Perspectief van patiënten, klinici en zorgverleners

Samenvatting

Er is een ontwikkeling richting depotantipsychotica die slechts eens per twee of drie maanden hoeft te worden toegediend. Paliperidon palmitaat kent een versie voor 1x per maand (PP1M) en 1x per drie maanden (PP3M). Onduidelijk is wat het overschakelen van een 1x keer per maand versie van paliperidon palmitaat (Xeplion ®=PP1M) naar een 3x per maand versie (Trevicta ®=PP3M) betekent voor de patiënt, behandelaars, organisatie van de zorg en voor mantelzorgers. In dit onderzoek worden mensen die een jaar geleden zijn overgeschakeld van PP1M naar PP3M via vragenlijsten gevraagd naar hun ervaringen en tevredenheid bij gebruik van de verschillende versies. In 2019 zijn hiervoor de data verzameld.

Betrokken

Dr. H. Knegtering, Lentis (Research)

Dr. L. Bais, Lentis (ART Zuidlaren)

B. Kralt, Lentis (Research)

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis, GGz Drenthe, GGz Friesland, Dimence, Mediant

Start onderzoek: 2018

(Verwachte) einddatum onderzoek: begin 2020

Gefinancierd door: Janssen Pharmaceutica

Status: dataverzamelingsfase

Contactpersonen

Dr. Rikus Knegtering: h.knegtering@lentis.nl of

Bernadine Kralt: b.kralt@lentis.nl

Onderzoekslijn 4: Klinische epidemiologie

ROM-Phamous en PROGR-S

Samenvatting

De PROGR-S database bevat data van de afgelopen 15 jaar van mensen uit de provincie Groningen die met een eerste psychose hulp vroegen bij het Universitair Centrum Psychiatrie of Lentis.

De PROGR-S data zijn onder andere gebruikt om meer inzicht te krijgen in negatieve symptomen in relatie met cognitief functioneren (dr. E.J. Liemburg) en een (internationale) meta-analyse met individuele patiëntendata met als uitkomst functioneel, klinisch en persoonlijk herstel (V. Brink, MSc).

De ROM-Phamous database bevat de gegevens van de meerderheid van de mensen met een psychotische stoornis (meerdere episodes), voortkomend uit jaarlijkse interviews, invullen van vragenlijsten en laboratoriumdiagnostiek. Beide databases stellen onderzoekers en behandelaars in staat het beloop van zorgbehoeften en zorgaanbod over velen jaren te volgen. Het databasebeheer van PROGR-S en ROM-Phamous wordt gedaan door het Rob Giel Onderzoekcentrum (RGOc). Instellingen die aangesloten zijn bij ROM-Phamous zijn Lentis, UCP, GGZ Drenthe, GGZ Friesland, Dimence en Mediant.

In 2019 waren er meer dan 20 studies die gebruik maakten van ROM-Phamous data. Voorbeelden hiervan zijn de volgende studies: cannabisgebruik in relatie met kwaliteit van leven (dr. Bruins), beloop herstel studies (o.a. Markov-model; prof.dr. S. Castelein), negatieve symptomen in relatie met sociaal netwerk/steun (S. Vogel, MSc.) en zorgbehoeften in relatie met zorgconsumptie (L. Roebroek, MSc.).

Contactpersoon

Dr. Agna Bartels:	a.a.bartels-velthuis@umcg.nl	(PHAMOUS)
Dr. Edith Liemburg:	e.j.liemburg@umcg.nl	(PROGR-S)

Factoranalyse negatieve symptomen

Samenvatting

In 2013 is een artikel gepubliceerd over het bestaan van subdimensies van negatieve symptomen bij schizofrenie. Het bleek dat negatieve symptomen uit twee factoren bestaan (Liemburg e.a., 2013). In 2014 is dit onderzoek gerepliceerd met een andere onderzoeksgroep, namelijk mensen met een lange(re) ziekte duur. De vraag hierbij was of de indeling van negatieve symptomen in twee factoren ook van toepassing was bij de EPA-populatie met een lange ziekte duur. Dit artikel getiteld 'Confirmatory Factor Analysis and Differential Relationships of the Two Subdomains of Negative Symptoms in Chronically Ill Psychotic Patients' is in 2016 gepubliceerd. In een vervolgonderzoek is in een andere database (GROUP) onderzocht hoe stabiel deze symptomen, onderverdeeld in subdimensies, zijn over de tijd. Bovendien is gekeken hoe deze symptomen op baseline gerelateerd zijn aan kwaliteit van leven en functioneren zes jaar later. Deze resultaten zijn in 2018 gepubliceerd. Op basis van deze bevindingen hebben Stynke Castelein en Lisette van der Meer (2019) een opinie artikel geschreven.

Betrokken

Dr. L. van der Meer, Lentis (ART Zuidlaren) en Rijksuniversiteit Groningen
Prof. dr. S. Kaiser, University of Zürich
Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis

Start onderzoek: 2018

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2020

Status: publicatiefase

Contactpersoon

Dr. Lisette van der Meer: l.vandermeer@lentis.nl

Samenvatting

Er zijn steeds meer onderzoeken die aantonen dat ontstekingswaardes een rol spelen bij de symptomen van psychotische aandoeningen. Zij laten zien dat bij personen die meer positieve en negatieve symptomen ervaren, vaak hogere niveaus van ontstekingsmarkers in het bloed gemeten worden. De meeste onderzoeken tot nu toe waren echter vrij klein of keken niet naar factoren die ook een rol kunnen spelen bij ontsteking, zoals lichaamsgewicht en medicatiegebruik. In 2015 is het verband tussen ontsteking en symptomen bij psychotische stoornissen onderzocht in de ROM-PHAMOUS database. Dit onderzoek toonde aan dat er inderdaad een verband is. Het artikel is gepubliceerd 2018. In 2016 werd tevens de landelijke Immune-studie gestart waarbij mensen met een eerste psychose naast hun antipsychoticum met simvastatine, dan wel een placebo, worden behandeld. Deze studie is een initiatief van het landelijke Psychose Consortium psychose onder leiding van prof. dr. Iris Sommer (UMCG). Lentis en het UCP trekken samen op in dit onderzoek, waarvoor in 2019 data is verzameld.

Betrokken

Dr. E.J. Liemburg, UMCG (RGOc) en NIC
Dr. I. Nolte, Rijksuniversiteit Groningen
Dr. H. Klein, Lentis en UMCG
Dr. H. Knegtering, Lentis (Research)
Prof. dr. I. Sommer, UMCG (UCP)

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: landelijk onderzoek

Start onderzoek: 2013

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2020

Status: dataverzamelingsfase

Contactpersoon

Dr. Rikus Knegtering: h.knegtering@lentis.nl

Samenvatting

Klinisch herstel is het herstel van symptomen horende bij de aandoening. Persoonlijk herstel is een nieuwe betekenis en doel in je leven ontwikkelen en het leiden van een bevredigend, hoopvol en nuttig leven met de eventuele beperkingen als gevolg van psychiatrische ervaringen. Maatschappelijk herstel betreft het herstel van het sociaal-maatschappelijk functioneren van de persoon op het gebied van wonen, werken en sociaal contact. In deze studie zijn verschillende beloopspatronen van klinisch, persoonlijk en maatschappelijk herstel, alsmede de factoren die dit beloop beïnvloeden en mogelijke interactie-effecten, tegelijkertijd onderzocht in één model, een Markov model. Er is gebruik gemaakt van ROM-PHAMOUS-data van meerdere instellingen. In 2017 is de studie ontworpen en zijn de data opgevraagd. In 2018 zijn de data geanalyseerd (n=2327) en in 2019 is het paper ter publicatie aangeboden.

We vonden in deze grote dataset vier verschillende 'herstelstates' waarin cliënten zich kunnen bevinden. Elke herstelstate laat precies zien welke zorgbehoeften mensen hebben binnen een bepaalde state. De kans om in dezelfde 'state' te blijven, varieerde van 77-89%. Het is een uitdaging om deze transitiekansen te verhogen naar states met betere hersteluitkomsten. Het model geeft hiervoor overigens concrete handvaten (investeer in negatieve en positieve symptomen en maatschappelijk herstel). Een positieve bevinding was dat ongeveer 40% van de mensen zich in state 4 bevond: in deze state geeft men aan nauwelijks zorgbehoeften te hebben op het gebied van symptomatisch, maatschappelijk en persoonlijk herstel.

Betrokken

Prof. dr. S. Castelein Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen
Dr. M.E. Timmerman, Rijksuniversiteit Groningen
ROM-Phamous onderzoekers
Prof. dr. M. van der Gaag, VU Amsterdam
Dr. E. Visser, UMCG (RGOc)

Instellingen waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis, RGOc, Rijksuniversiteit Groningen.

Start onderzoek: 2017

Einddatum onderzoek: 2019

Status: publicatiefase

Contactpersoon

Prof. dr. Stynke Castelein: s.castelein@lentis.nl

Identificeren van belooptrajecten van maatschappelijk herstel

Samenvatting

Herstel kan worden onderscheiden in verschillende domeinen: symptomatisch, maatschappelijk en persoonlijk herstel. Maatschappelijk herstel blijft verhoudingsgewijs achter ten opzichte van symptomatisch herstel. Deze studie inventariseert daarom met ROM Phamous-data het beloop van maatschappelijk herstel over de tijd en kijkt eveneens of er verschillende hersteltrajecten te onderscheiden zijn. Latent class growth analyses (LCGA) in statistieksoftware MPlus worden hiervoor uitgevoerd. De analyses zijn in 2019 afgerond en het paper zal in 2020 worden aangeboden voor publicatie.

Betrokken

Dr. H. Ising, Parnassia Bavo Groep
Prof. dr. M. van der Gaag, VU Amsterdam
S. Burger, MSc, VU
ROM-Phamous onderzoekers
Dr. E. Visser, UMCG (RGOc)
Prof. dr. S. Castelein Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis, RGOc, Rijksuniversiteit Groningen, Parnassia Bavo Groep

Start onderzoek: 2016

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2020

Status: publicatiefase

Contactpersoon

Prof. dr. Stynke Castelein: s.castelein@lentis.nl

Predictoren van herstel bij psychotische stoornissen

Samenvatting

Klinisch herstel is het herstel van symptomen horende bij de aandoening. Persoonlijk herstel is een nieuwe betekenis en doel in je leven ontwikkelen en het leiden van een bevredigend, hoopvol en nuttig leven met de beperkingen als gevolg van psychiatrische ervaringen. Maatschappelijk herstel betreft het herstel van het sociaal-maatschappelijk functioneren van de persoon op het gebied van wonen, werken en sociaal contact. Vanuit de literatuur zijn alle herstel beïnvloedende factoren - zowel die van functionele als symptomatische remissie als die van persoonlijk herstel - geïnventariseerd.

In deze studie worden de individuele predictoren voor de verschillende vormen van herstel geanalyseerd met behulp van de LASSO methode, om te onderzoeken welke factoren de sterkste voorspellers zijn van herstel. In 2019 zijn de data geanalyseerd. Naar verwachting zullen de resultaten in 2020 worden aangeboden voor publicatie.

Betrokken

Dr. J. Bruins, Lentis (Research)

Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen

Dr. K.J. Wardenaar, UMCG (RGOc)

Dr. E. Visser, UMCG (RGOc)

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis, RGOc

Start onderzoek: 2017

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2020

Status: analysefase

Contactpersoon

Dr. Jojanneke Bruins: j.bruins@lentis.nl

Samenvatting

In het VAT onderzoek kijken we naar verschillende factoren die het herstel van mensen met een psychotische kwetsbaarheid bevorderen en belemmeren. VAT staat voor Voices, Attachment & Trauma (stemmen, hechting en trauma): drie van de factoren die we in het onderzoek meenemen. Deelnemers krijgen vragen over hoe ze tegen bepaalde zaken aankijken (zoals reacties van mensen uit de omgeving), hun eigen ervaringen, omstandigheden (zoals wonen en werken) en over de klachten die ze misschien hebben (zoals bijvoorbeeld het horen van stemmen). We onderzoeken hoe verschillende factoren met elkaar verbonden zijn en hoe zij elkaar kunnen beïnvloeden. Dit kan ons helpen om betere, herstel-ondersteunende zorg te verlenen aan mensen met een psychotische kwetsbaarheid. De bedoeling is dat het VAT onderzoek 8 jaar gaat lopen.

Deelnemers doen drie keer mee aan een meting in een jaar tijd: bij 0, 6 en 12 maanden. Mensen kunnen meedoen wanneer ze 18 jaar of ouder zijn, een diagnose hebben in het psychosespectrum, zich goed kunnen uitdrukken in de Nederlandse taal en in staat zijn om aan de meting deel te nemen.

Het VAT onderzoek is (mede) opgezet om GIOS van de Klinische Psychologie opleiding te faciliteren bij het voldoen aan hun onderzoekverplichting. Door 15 deelnemers te werven en te meten voor het VAT onderzoek krijgen zij toegang tot de volledige VAT database om hun onderzoeksvragen mee te beantwoorden. In 2019 waren er 7 GIOS aangesloten bij het VAT onderzoek. Allen zitten in de dataverzamelingsfase.

Betrokken

Dr. J. Bruins, Lentis (Research)

Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis

Start onderzoek: 2018

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2026

Status: dataverzamelingsfase

Contactpersoon

Dr. Joanneke Bruins: j.bruins@lentis.nl

VAT: Voices, Attachment & Trauma - deelonderzoeken

Alle deelonderzoeken hebben betrekking op mensen met een psychotische aandoening. In 2019 waren de volgende lopende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Is er een relatie tussen PTSS-klachten, self-efficacy en negatieve symptomen?
(M. Kievitsbosch)
2. Wat is de rol van stigma en self-efficacy bij ouderen met een psychotische aandoening?
(H. Rus)
3. Speelt het ervaren van trauma-gerelateerde klachten een rol bij het al dan niet gebruiken van cannabis?
(H. Horlings)
4. Hoe spelen zelfvertrouwen en de kwaliteit van de hulpverlenersrelatie een rol bij de ernst van de psychotische klachten?
(N. Middelkoop)
5. Is er een relatie tussen hechting en de ernst van de psychotische klachten?
(J. van der Velde)

Betrokken

Dr. J. Bruins, Lentis (Research)

H. Rus, Lentis

H. Horlings, Lentis

M. Kievitsbosch, Lentis

N. Middelkoop, Lentis

J. Tonn, Lentis

Mirjam Smid, Lentis

Jolanda van der Velde, Lentis

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis

Start onderzoek: 2018

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2026

Status: dataverzamelingsfase

Contactpersoon

Dr. Jojanneke Bruins: j.bruins@lentis.nl

Het voorspellen van symptomatische uitkomst en sociaal functioneren in mensen met vroege psychose.

Samenvatting

Voorspellers van herstel na een eerste psychose zijn onderzocht in verschillende cohortstudies verspreid over de hele wereld. Door de data van grote cohortstudies samen te voegen, kunnen er robuustere conclusies getrokken worden wat betreft de voorspellers van herstel na eerste psychose. Dit onderzoek betreft het samenvoegen van reeds verzamelde internationale data van eerste psychose patiënten om vervolgens in een meta-analyse op basis van data van individuele patiënten de voorspellers van maatschappelijk, symptomatisch en persoonlijk herstel te onderzoeken. Daarnaast zal onderzocht worden of socio-demografische factoren, klinische factoren en ziekteduur een modererend effect hebben.

In 2019 is een begin gemaakt met het oprichting van een consortium met de onderzoeksgroepen van in ieder geval de volgende eerste psychose cohorten: PROGR-S/PHAMOUS (Nederland), OPUS (Denemarken), AESOP (Verenigd Koninkrijk) en EPPIC (Australië). Vanuit deze studies zullen baseline variabelen geleverd worden die betrekking hebben op sociodemografische, socio-economische, premorbide, diagnostische, klinische, familie, cognitieve, somatische en medicatie karakteristieken en uitkomstvariabelen die betrekking hebben op maatschappelijk functioneren, symptomen en persoonlijk herstel.

Het doel van deze studie is om beschermende factoren en risicofactoren van een slechter herstelproces na eerste psychose te vinden om vervolgens behandeling daar op aan te kunnen passen. Per individuele eerste psychose patiënt kan dan bekeken worden welke behandeling het meest geschikt is. Deze studie is in 2019 van start gegaan.

Betrokken

V. Brink, MSc., UMCG (UCP) en Rijksuniversiteit Groningen
Dr. C. van Driel, UMCG (UCP)
Dr. K.J. Wardenaar, UMCG (RGOc)
Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen
Prof. dr. W. Veling, UMCG (UCP)
Dr. B. O'Donoghue, The National Centre of Excellence in Youth Mental Health
Dr. N. Albert, Copenhagen Research Center for Mental Health
Prof. dr. M. Nordentoft, University of Copenhagen
Prof. dr. C. Morgan, King's College London

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: UMCG (UCP)

Start onderzoek: 2019

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2022

Financiering (bedrag): €22.000,-

Gefinancierd door: MD/PhD beurs UMCG

Status: Voorbereidingsfase, eerste manuscript gesubmit

Contactpersoon

Vera Brink, MSc: v.e.brink@umcg.nl

Onderzoekslijn 5: Innovatieve meetmethoden voor welzijn bij EPA

Binnen één van de onderzoekslijnen van de afdeling Langdurige Rehabilitatie wordt onderzoek gedaan naar alternatieve en innovatieve methoden om het welbevinden van de patiënt te meten, aangezien het voor de patiënten soms lastig is om dit aan te geven. Deze methoden zullen worden ingezet om de effecten van activering en reïntegratie op het welbevinden en herstelproces van de patiënt wetenschappelijk te toetsen. Daarnaast zullen de mogelijkheden worden onderzocht om dergelijke methoden in te zetten in de behandeling van EPA patiënten. Het onderzoek bevindt zich nog in de pilotfase. In dit kader zijn twee projecten uitgevoerd. In 2019 zijn mogelijke vervolg projecten geëxploreerd.

Contactpersoon

Dr. Lisette van der Meer: l.vandermeer@lentis.nl

Literatuuronderzoek naar de toepassingen van fysiologische metingen bij EPA

Samenvatting

Een eerste pilotstudie liet zien dat de subjectieve evaluatie van het welzijn van de patiënt mogelijk niet altijd betrouwbaar is, een gegeven wat in de literatuur ook wel beschreven wordt. In een literatuuronderzoek werden mogelijke fysiologische variabelen onderzocht (zoals hartslag, huidgeleiding en bewegingsmetingen) die in aanvulling op de subjectieve rapportage van de patiënt kunnen worden meegenomen.

Betrokken

S. Schütt, student

Dr. L. van der Meer, Lentis (ART Zuidlaren) en Rijksuniversiteit Groningen

Dr. M. Dekker, Lentis

Dr. H. Riese, UMCG (UCP)

Samenvatting

In dit onderzoek hebben we gekeken welke herstelvragenlijst het beste meegenomen kan worden in effectstudies bij mensen met een psychotische aandoening. Hiervoor hebben we drie verschillende herstelvragenlijsten met elkaar vergeleken: de Nederlandse Empowerment Vragenlijst (NEL; de enige lijst van Nederlandse bodem), de Mental Health Recovery Measure (MHRM; de eerste in het Nederlands gevalideerde lijst) en de Recovery Assessment Scale (RAS; nu de meest gebruikte lijst). De MHRM kwam als beste naar voren, hoewel de verschillen erg klein waren. Cultuur- en taalverschillen lijken het interpreteren van items te beïnvloeden, wat van belang is als je vertaalde lijsten gebruikt. Daarnaast is het concept 'persoonlijk herstel' is zo breed en multidimensioneel dat het op verschillende manieren te interpreteren valt, en daardoor moeilijk te vatten is in een vragenlijst.

Dataverzameling heeft plaatsgevonden in 2016. In samenwerking met L. Halbersma, masterstudent aan de Rijksuniversiteit Groningen, heeft promovendus Sjoerd Vogel de data geanalyseerd. Het artikel is in 2019 aangeboden ter publicatie.

Betrokken

J.S. Vogel, MSc., Lentis (Research) en GGZ Drenthe
Dr. J. Bruins, Lentis (Research)
R. Lieben, Lentis (Research)
Drs. L. Halbersma, Rijksuniversiteit Groningen
Prof. dr. M. van der Gaag, VU Amsterdam
Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis

Start onderzoek: 2016

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2020

Status: publicatiefase

Contactpersoon

Sjoerd Vogel, MSc: js.vogel@lentis.nl

Samenvatting

Klinisch, maatschappelijk en persoonlijk herstel van mensen met een ernstige psychische aandoening is in de geestelijke gezondheidszorg een belangrijk onderwerp. Op dit moment worden alle drie vormen van herstel gemeten met verschillende instrumenten. De wens bestaat om met één instrument het gehele concept te meten. In Schotland is door professionals en cliënten samen een instrument ontwikkeld voor het meten en monitoren van het gehele concept, de Individual Recovery Outcomes Counter (I.ROC; Ion e.a. 2013; Monger e.a. 2013). Vanaf 2016 loopt er een validatiestudie naar de Nederlandse vertaling van de I.ROC binnen de FACT-populatie. In 2018 is de dataverzameling voor deze validatie afgerond. In 2019 zijn de uitkomsten in een artikel beschreven en deze is ter publicatie aangeboden.

Naast het valideren van de I.ROC wordt ook de bruikbaarheid ervan vergeleken met de Nationale Herstelschaal (NHS) en de Recovery Assessment Scale (RAS) binnen de langdurige zorg. Deze bruikbaarheidsstudie wordt uitgevoerd bij de klinische populatie met ernstige psychiatrische aandoeningen en vaak forse beperkingen in het cognitief functioneren. Juist binnen deze populatie is er veel behoefte aan passende instrumenten die herstel meten. We kijken in deze studie specifiek naar o.a. de afnameduur, aantal vragen en of de vragen begrijpelijk zijn en gaan over die zaken die patiënten belangrijk achten in hun leven. Hiervan is in 2019 de dataverzamelingsfase afgerond.

Betrokken

H. Aardema, MANP, GGz Drenthe

Dr. E. Sportel, GGz Drenthe

Dr. N. Boonstra, NHL en GGz Friesland

Dr. M. Metz, GGz Breburg

Prof. dr. S. Castelein, Lentis (Research) en Rijksuniversiteit Groningen

Prof. dr. G.H.M. Pijnenborg, Rijksuniversiteit Groningen en GGz Drenthe

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis, GGz Drenthe, GGz Friesland, GGz Breburg.

Start onderzoek: 2017

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2020

Financiering: 270.000 euro

Gefinancierd door: Espria

Status: analysefase/publicatiefase

Contactpersoon

Hettie Aardema, MANP: hettie.aardema@ggzdrenthe.nl

FPC Dr. S. Van Mesdag Kliniek

Forensisch Psychiatrisch Centrum (FPC) Dr. S. van Mesdag heeft plaats voor circa 260 mannelijke tbs-patiënten. Patiënten die een delict hebben gepleegd en daarvoor meestal een straf hebben uitgezeten in de gevangenis. Maar ook: mensen die vanwege psychiatrische en vaak ook verslavingsproblematiek, niet goed functioneren en mede daardoor het delict pleegden. Om te voorkomen dat ze opnieuw de fout in gaan, worden ze bij ons behandeld. Een behandeling is pas succesvol wanneer de kans op het opnieuw plegen van een delict erg klein is geworden. Alleen dan wordt er gewerkt aan de toekomst. Want het uiteindelijke doel van de tbs-behandeling is 'Veilig terugkeren naar de samenleving'. Veilig voor u en de patiënt!

Onderzoek

Het FPC Dr. S. van Mesdag wil de kwaliteit van zijn behandeling voortdurend verbeteren. Daarom doen wij wetenschappelijk onderzoek naar het effect van onze behandelmethoden. De hierna genoemde onderzoeken worden uitgevoerd door onze afdeling Onderzoek, al dan niet in samenwerking met andere forensisch psychiatrische instellingen, hogescholen en universiteiten. Over de onderzoeken wordt gepubliceerd in Nederlandse en internationale vaktijdschriften. Daarnaast geven de onderzoekers lezingen en workshops over hun onderzoek op Nederlandse en internationale symposia.

Forint

Dr. S. van Mesdag

Forensisch Psychiatrisch Centrum

Routine Outcome Monitoring met behulp van het Instrument voor Forensische Behandelevaluatie (IFBE).

Samenvatting onderzoek

Het doel van ROM met behulp van het IFBE is om behandelingen van patiënten zowel op groepsniveaus als op individueel niveau op een gestandaardiseerde en formele wijze te evalueren. Het IFBE is ontwikkeld in het FPC Dr. S. van Mesdag. De psychometrische eigenschappen van het IFBE zijn vastgesteld, in verschillende instellingen. Er is een zelfrapportage versie (IFBE-Z) ontwikkeld. Er wordt verder onderzocht hoe scores op het IFBE een bijdrage kunnen leveren aan het risicomanagement en in de behandelevaluatie. Het IFBE zal een leidend instrument binnen de behandeling worden, waarbij delictfactoren en behandeldoelen geformuleerd worden aan de hand van de items van het IFBE.

Betrokken

E. Schuringa, MSc., Lentis (FPC Dr. S. van Mesdag)

Pr. M. Spreen, NHL

Prof. dr. S. Bogaerts, Universiteit Tilburg

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: FPC Dr. S. van Mesdag

Start onderzoek: 2008

(Verwachte) einddatum onderzoek: doorlopende onderzoekslijn.

Gefinancierd door: FPC Dr. S. van Mesdag

Status: Continu proces van dataverzamelingsfase / analysefase / publicatiefase

Contactpersoon

Erwin Schuringa, MSc: e.schuringa@fpcvanmesdag.nl

Moreel beraad in de behandeling en de effecten op de professionalisering van de psychotherapie

Samenvatting

Het onderzoek heeft onder andere als doel een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en validatie van een vragenlijst die de effecten van moreel beraad op de samenwerking in teams en de vermindering van morele stress in kaart brengt. Een ander doel is om de effecten van moreel beraad op de morele sensitiviteit van medewerkers, de cultuur (door middel van sociale netwerkanalyse) en de kwaliteit van de argumentatie bij moeilijke afwegingen in een forensische setting in kaart te brengen.

Betrokken

S. Kremer, MSc., Lentis (FPC Dr. S. van Mesdag)
Prof. dr. G. Widdershoven, VUmc
Prof. dr. A.R. Mackor, Rijksuniversiteit Groningen
Dr. B. Molewijk, VUmc
Dr. M. Spreen, NHL
H. Beintema, MSc., Lentis (FPC Dr. S. van Mesdag)

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: FPC Dr. S. van Mesdag

Start onderzoek: 2015

(Verwachte) einddatum onderzoek: doorlopende onderzoekslijn.

Gefinancierd door: FPC Dr. S. van Mesdag

Status: analysefase / publicatiefase

Contactpersoon

Swanny Kremer, MSc: s.kremer@fpcvanmesdag.nl

Samenvatting

Dit onderzoek betreft het sociale netwerk van de patiënt binnen en buiten het FPC. Door interviews met de patiënt en enkele van zijn netwerkleden wordt onderzocht, welke netwerkpersonen en omstandigheden kunnen bijdragen aan de vermindering of de toename van het delictgevaar. Een belangrijk aandachtspunt in dit onderzoek is het ontwikkelen en evalueren van interventies op basis van het netwerkonderzoek. Interventies bestaan uit afspraken met de patiënt en zijn netwerkleden over zijn toekomstige leven. Dit kunnen bijvoorbeeld afspraken zijn over levensloopbegeleiding.

Betrokken

Lydia Pomp, MSc., Politieacademie

Dr. M. Spreen, NHL

Marlies van de Berg, MSc., Lentis (FPC Dr. S. van Mesdag)

Prof. dr. S. Bogaerts, Universiteit van Tilburg

Prof. dr. B. Völker, Universiteit van Utrecht

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: FPC Dr. S. van Mesdag

Start onderzoek:

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2019

Gefinancierd door: FPC Dr. S. van Mesdag

Status: publicatiefase

Contactpersoon

Lydia ter Haar-Pomp, MSc: lydia.ter.haar@politieacademie.nl

Samenvatting

Een narratief-integrale behandelingsystematiek (NIB) is een visie op zorg waarin bestaande vormen van diagnostiek en behandeling verbonden worden in een narratief kader tot een samenhangend, integratief geheel. Op deze manier dient er meer oog voor en zicht op het verhaal van de patiënt te komen. In de huidige klinische praktijk ontbreekt een systematisch model waarmee hulpverleners grip kunnen krijgen op het volledige verhaal van de patiënt. Er zijn allerlei diagnostische instrumenten en vormen van behandeling waarmee vanuit verschillende perspectieven deelgebieden van de problematiek van de patiënt benaderd kunnen worden, maar er ontbreekt een geoperationaliseerd kader waarbinnen deze deelgebieden kunnen worden geïntegreerd tot een samenhangend verhaal over de patiënt. Zowel voor behandelaren als voor patiënten kan dit belangrijke consequenties hebben, en het doel van het onderzoek is dan ook tweeledig. Voor behandelaren is het belangrijk dat zij zich een zo compleet mogelijk beeld van de patiënt kunnen vormen, zodat zij de behandeling niet alleen kunnen richten op de verschillende probleemgebieden, maar ook op de verbanden daartussen. Ook vanuit het perspectief van de patiënt kan dit belangrijke consequenties hebben omdat het gefragmenteerde beeld van de hulpverlener van het narratief van de patiënt wordt aangevuld met het verhaal van de patiënt. Het tweede, en belangrijkste, doel is dan ook dat de 'zin' van behandeling voor patiënten vergroot wordt doordat er meer recht wordt gedaan aan hun individuele situatie en nauwer wordt aangesloten bij hoe zij in het leven staan.

Betrokken

H. Visser, MSc., Lentis (FPC Dr. S. van Mesdag)
Prof. dr. D. Draaisma, Rijksuniversiteit Groningen
Dr. M. Spreen, NHL

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: FPC Dr. S. van Mesdag

Start onderzoek: 2015

Gefinancierd door: FPC Dr. S. van Mesdag

Status: dataverzamelingsfase

Contactpersoon

Harmke Visser, MSc: h.visser@fpcvanmesdag.nl

Samenvatting

Mensen met een psychiatrische stoornis vertonen vaak inadequate copingsmechanismen als reactie op stressvolle situaties of gebeurtenissen. Hun gedrag is vaak onbezonnen en overhaast, waarbij er niet wordt nagedacht over de mogelijke (negatieve) consequenties. Soms kan dit gedrag leiden tot het plegen van een misdrijf.

Patiënten binnen een TBS-kliniek lijden doorgaans aan een combinatie van meerdere psychiatrische stoornissen, die gekenmerkt worden door een hoge mate van impulsiviteit.

Impulsiviteit speelt ook een grote rol bij het ontstaan en in stand houden van middelenafhankelijkheid. Er is hierbij vaak sprake van een wisselwerking tussen een verhoogde mate van impulsiviteit die al aanwezig was voordat deze mensen afhankelijk zijn geworden van verslavende middelen, en de ontremmende werking van verslavende middelen. Verslavende middelen kunnen leiden tot structurele neurofysiologische en neurocognitieve veranderingen, die de impulscontrole nog verder negatief beïnvloeden.

Dit proefschrift onderzocht of een theta/sensorimotor rhythm (SMR) neurofeedback training een geschikte behandelmethode is om een hoge mate van impulsiviteit en daarmee de bijkomende verslavingsproblematiek te verminderen. De studies in dit proefschrift laten zien dat forensische patiënten moeite hebben om de principes van neurofeedback training te kunnen leren, en hun hersenfrequenties door middel van de behandeling succesvol te trainen. Interpersoonlijke verschillen tussen patiënten lijken hierbij te bepalen in hoeverre patiënten van deze interventie kunnen profiteren. Slechts een gering aantal patiënten in deze studie is het gelukt om door middel van de neurofeedback training hun hersenfrequenties te leren reguleren. Daarnaast was neurofeedback training niet beter dan de reguliere behandeling om klinische symptomen, zoals hoge mate van impulsiviteit en zucht naar middelen te verminderen. Toekomstig onderzoek zou zich daarom moeten focussen op het identificeren van factoren die bepalen welke patiënten in staat zullen zijn om van de interventie te profiteren. Dit proefschrift geeft een eerste aanzet voor het toepassen van de training in deze populatie, waarbij toekomstig onderzoek kan voortbouwen op de uitkomsten in dit proefschrift.

Betrokken

Dr. S. Fielenbach, Lentis (FPC Dr. S. van Mesdag)

Prof. dr. S. Bogaerts, Universiteit van Tilburg

Dr. F. Donkers, Universiteit Maastricht

Dr. M. Spreen, Lentis (FPC Dr. S. van Mesdag)

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: FPC Dr. S. van Mesdag

Start onderzoek: 2012

Einddatum onderzoek: 1-03-2019

Gefinancierd door: FPC Dr. S. van Mesdag

Status: afgerond met Proefschrift

Contactpersoon

Dr. Sandra Fielenbach: s.fielenbach@fpcvanmesdag.nl

Samenvatting

In de tbs wordt steeds meer rekening gehouden met de wensen en belangen van slachtoffers en nabestaanden. Het onderzoek *Slachtofferbewust werken* omvat drie projecten: een handreiking voor medewerkers, een cursus voor tbs patiënten en interviews met patiënten en slachtoffers die contact met elkaar hebben gehad.

Het eerste project omvat de ontwikkeling van de handreiking *Slachtofferbewust werken voor forensisch maatschappelijk werkers*. Met de handreiking kunnen forensisch maatschappelijk werkers op gestructureerde wijze rekening houden met de behoeften van slachtoffers en nabestaanden. In de handreiking staan belangrijke thema's waar forensisch maatschappelijk werkers over na kunnen denken wanneer ze de wensen en behoeften van slachtoffers, nabestaanden en tbs-gestelden inventariseren. Ieder thema wordt in de handreiking toegelicht en geïllustreerd met één of meerdere geanonimiseerde casussen. De handreiking wordt landelijk geïmplementeerd.

Het tweede project omvat het evalueren van de cursus *Spreken over Slachtoffers, Schuld en Samenleving* (SOS). Doel van de cursus is om patiënten bewuster te maken van de gevolgen van hun delict op slachtoffers. De groepscursus bestaat uit acht sessies waarin patiënten filmpjes bekijken van daders en slachtoffers die vertellen over het delict en de impact daarvan op hun leven. De patiënten praten met elkaar over thema's als verantwoordelijkheid, vergeving en herstel.

Het derde project bestaat uit interviews met slachtoffers of nabestaanden en patiënten die contact met elkaar hebben gehad. Het doel van deze gesprekken is om meer inzicht te krijgen in wat contact voor hen heeft betekend, bijvoorbeeld in termen van herstel of inzet voor de behandeling.

Betrokken

Dr. M. van Denderen, Lentis (FPC Dr. S. van Mesdag)

N. Verstegen, Forensische Zorgspecialisten

V. de Vogel, Forensische Zorgspecialisten

M. van der Wolf, Rijksuniversiteit Groningen en Universiteit Leiden

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: FPC Dr. S. van Mesdag (project 1, 2 en 3) en de Forensische Zorgspecialisten (project 1)

In samenwerking met:

Gevangenenzorg Nederland (project 3)

Start onderzoek: 2013

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2020

Gefinancierd door: Kwaliteit Forensische Zorg (project 1) en een filantropische organisatie (project 1, 2 en 3).

Status: implementatiefase (project 1), data verzamelingsfase (project 2 en 3)

Contactpersoon

Dr. Mariëtte van Denderen:

m.van.denderen@fpcvanmesdag.nl

Samenvatting

Veel mensen die in een forensisch psychiatrisch centrum verblijven hebben hun agressie niet onder controle of zijn slachtoffer van agressie. Het gaat hierbij om fysieke, psychologische en verbale agressie. Bij VRAPT laten we tbs-patiënten verschillende realistische scenario's oefenen in een driedimensionale virtuele omgeving, zodat ze leren adequater om te gaan met hun reactieve agressie en impulsen. Het doel van dit onderzoek is: onderzoeken of deze Virtual Reality Agressie Preventie Training ervoor zorgt dat mensen meer controle krijgen over hun eigen agressie en agressie van anderen kunnen afwenden. Om te bepalen of VRAPT werkt, worden twee groepen met elkaar vergeleken: een interventiegroep en een controlegroep. Waarbij voor de eerste groep VRAPT gelijk wordt ingezet naast de behandeling, wordt de tweede groep op een wachtlijst geplaatst voor VRAPT en volgt men alleen de reguliere behandeling. Voor beide groepen wordt aan de hand van de Social Dysfunction and Aggression Scale (SDAS) wekelijks de agressie gemonitord door sociotherapie. Voor VRAPT is een computerprogramma ontwikkeld waarmee de deelnemende patiënt samen met een trainer 16 sessies zal doorlopen. De situaties worden hierbij steeds uitdagender. Als de deelnemer de Virtual Reality-bril tijdens de training opdoet, ziet hij de door de computer gemaakte wereld om zich heen. In de virtuele wereld kan men rondlopen door een joystick te gebruiken. Zo kan de deelnemende patiënt in de virtuele omgeving met hulp van de trainer oefeningen doen die hem kunnen helpen in de 'echte' wereld om beter met moeilijke situaties om te gaan.

Onderzoekers

S. Klein Tunte, MSc., Lentis (FPC Dr. S. van Mesdag)

Prof. dr. W. Veling, UMCG (UCP)

Prof. dr. S. Bogaerts (Universiteit van Tilburg)

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: FPC Dr. S. van Mesdag

Start onderzoek: 2015

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2019

Gefinancierd door: NWO

Status: publicatiefase

Contactpersoon

Stéphanie Klein Tunte, MSc: s.kleintunte@umcg.nl

Dignis

Verpleging & Verzorging

Dignis biedt tijdelijke en langdurige zorg, behandeling en begeleiding aan mensen die dat nodig hebben. Dat gebeurt bij de mensen thuis en als dat niet meer lukt in één van onze locaties.

Onze verzorgingshuizen, verpleeghuizen, centra voor dagbesteding en thuiszorgposten vindt u in de stad Groningen en in Noord-Drenthe.

De medewerkers en vrijwilligers zetten zich met passie en professionaliteit in voor het welbevinden van cliënten en bewoners. Samen met familie en naasten willen we dichtbij mensen staan die hulp nodig hebben.

Small scale dementia care: its effect on cognition, behavior, quality of life and medication

Samenvatting

In dit onderzoek is gekeken of mensen met dementie baat hebben bij leven in kleinschalige zorginstanties (in vergelijking met grootschalige instanties), wat betreft cognitief functioneren, rust/activiteit ritmes, kwaliteit van leven en het gebruik van psychotropische medicatie. Hoewel kleinschalige dementiezorg de standaard is geworden in Nederland, is de evidentie voor de voordelen hiervan voor bewoners beperkt. In 2019 is het onderzoek afgerond en in 2020 zal het proefschrift horende bij dit onderzoek worden verdedigd.

Betrokken

Drs. J.S. Kok, Lentis (Dignis)

Instelling(en) waar onderzoek wordt uitgevoerd: Lentis (Dignis)

Start onderzoek: 2014

(Verwachte) einddatum onderzoek: 2019

Status: publicatiefase

Contactpersoon

Drs. Jeroen Kok: js.kok@lentis.nl

Publicaties

Blaauw E, ter Horst PRM, Schuringa E, Spreen M, Bogaerts. (2019). Risicotaxatie ten behoeve van de behandeling. *Expertise en Recht*, 2019-5: 181-188.

Boerhout C, van Busschbach Jt, Voskam M, Troquete NAC, Swart M*, Hoek HW (2019). Agressieregulatie bij eetstoornissen: evidentie voor een kortdurende module psychomotorische therapie. *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 61(8): 572-581.

Greaves-Lord K*, Geurts H (2019). Zelfstandigheid en weerbaarheid. *Wetenschappelijk Tijdschrift Autisme*, 18(2): 2.

Greaves-Lord K*, Geurts H (2019). Academische Werkplaatsen Autisme. *Wetenschappelijk Tijdschrift Autisme*, 18(2): 77 - 78.

Jonker T*, Bais L*, Wadman H*, Huiting M*, de Jong J, Luppens A*, van Setten E*, van der Meer L* (2019). Project "Dit ben ik". *Participatie en Herstel*, 4: 22-31.

Kos C, Knegtering H* (2019). Apathie: een veelvoorkomend, maar weinig herkend probleem. *Nurse Academy O&T*, #2: 47-52, 57.

Kremer S*, Widdershoven G (2019). Ethiek van de werkvloer – Moreel beraad in de forensische psychiatrie. In: Leerboek Forensische Psychiatrie (Goethals KR, Meynen G, Popma A.). *Leerboek Forensische Psychiatrie*. Amsterdam, Nederland: De tijdstroom/Boom

Kremer S*, Kroon D, Molenwijk B, Spreen M (2019). Morele sensitiviteit in de forensische psychiatrie. *GGZet Wetenschappelijk*, 1: 45-59.

Landsman JA, Piening S*, van Balkom IDC* (2019). Multiplex autismegezinnen: ontwikkelen tot zelfstandigheid. *Wetenschappelijk Tijdschrift Autisme*, 18 (2): 3-21.

Roebroek LO*, Bruins J*, Knegterig H*, Bruggeman R, Delespaul PH, Castelein S* (2019). Beslistool bij de behandeling van psychotische aandoeningen: de ontwikkeling van Treatment E-Assist (TREAT). *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 61(2): 92-96.

Spoelstra SK, Baas CAJ*, Dijk N*, Knegtering H* (2019). Is polyfarmacie met anti-psychotica toch effectiever dan monotherapie bij schizofrenie. *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 61(9): 645-655.

Spoelstra SK, Visser L, Knegtering H* (2019). Cariprazine voor acute en onderhoudsbehandeling van schizofrenie (2019). *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 61(10): 702-709.

Publicaties in het Nederlands / Publications in Dutch (vervolg)

Van Denderen M*, Verstegen N, de Vogel V, Feringa L (2019). *Handreiking Slachtofferbewust werken voor Forensisch Maatschappelijk Werkers*.

Van Denderen M*, Verstegen N (2019). Implementatie en doorontwikkeling van de handreiking *Slachtofferbewust werken voor Forensisch Maatschappelijk Werkers*.

Verstegen N, van Denderen M*, de Vogel V, Feringa L (2019). Implementatiehandleiding *Slachtofferbewust werken voor Forensisch Maatschappelijk Werkers*.

Allegrini AG, Evans BE, de Rooij S, Greaves-Lord K*, Huizink AC (2019). Gene × Environment contributions to autonomic stress reactivity in youth. *Development and Psychopathology*, 31(1):293-307.

Chen J, Kaustubh RP, Weis S, Kang S, Nickl-Jockschat T, Zhou J, Aleman A, Sommer IE, Liemburg EJ, Hoffstaedter F, Habel U, Derntl B, Liu X, Fischer JM, Kogler L, Regenbogen C, Diwadkar VA, Stanley Ja, Riedl V, Jardri R, Gruber O, Sotiras A, Davatzikos C, Eickhoff SB. Pharmacotherapy Monitoring and Outcome Survey (PHAMOUS) Investigators: Bartels-Velthuis A*, Bruggeman R, Castelein S*, Jörg F, Pijnenborg GHM, Knegtering H*, Visser E (2019). Neurobiological Divergence of the Positive and Negative Schizophrenia Subtypes Identified on a New Factor Structure of Psychopathology Using Non-negative Factorization: An International Machine Learning Study. *Biological Psychiatry*, 87(3): 282-293.

Dekker LP, Visser K, van der Vegt EJM, Maras A, van der Ende J, Tick NT, Verhulst FC, Greaves-Lord K* (2019). Insight into Informant Discrepancies Regarding Psychosexual Functioning of Adolescents with and without Autism Spectrum Disorder. *Journal of Research on Adolescence*. E-pub ahead of print.

Fielenbach S*, Donkers FCL, Spreen M, Smit A, Bogaerts S (2019). Theta/SMR Neurofeedback Training Works Well for Some Forensic Psychiatric Patients, But Not for Others: A Sham-Controlled Clinical Case Series. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 63: 2422-2439.

Fielenbach S* (2019). *Rewiring the impulsive brain: Neurofeedback treatment in forensic psychiatric patients with substance use disorder*. Groningen: Netzdruk.

Fielenbach S* (2019). Rewiring the impulsive brain – Neurofeedback training forensic psychiatric patients with substance use disorder. *GGZet Wetenschappelijk*, 1: 4-10.

Invernizzi A, Halbertsma HN, van Ackooij M, Bais L*, Boertien J, Renken RJ, Cornelissen FW, van Laar T (2019). rTMS treatment of visual hallucinations using a connectivity-based targeting method – A case study. *Brain Stimulation*, 12(6): 1622-1624.

Klein Tunte S*, Bogaerts S, Veling W (2019). Hostile attribution bias and aggression in adults – a systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 46: 66-81.

Kok JS*, Oude Voshaar RC, Scherder EJA (2019). Psychotropic drug use in residents with dementia living in small-scaled special care facilities; a longitudinal study. *Aging & Mental Health*, 24(4): 689-696.

Kuipers, SA, Castelein S*, Malda A, Kronenberg L, Boonstra N (2019). Response to email of editor-in-chief: JPM-19-0163 titled Oral health experiences and needs amongst young adults after a first episode psychosis. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 27: 99-100.

Mulder PA*, Huisman S, Landlust AM*, Moss J; SMC1A Consortium, Piening S*, Hennekam RC, van Balkom IDC* (2019). Development, behaviour and autism in individuals with SMC1A variants. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and allied disciplines*, 60(3): 305-313.

Nijman SA, Veling W, Greaves-Lord K*, Vermeer RR, Vos M, Zandee CER, Zandstra DC, Geraets CNW, Pijnenborg GHM (2019). Dynamic Interactive Social Cognition Training in Virtual Reality (DiSCoVR) for social cognition and social functioning in people with a psychotic disorder: study protocol for a multicenter randomized controlled trial. *BMC Psychiatry*, 19(1): 272-283.

Pollak TA, Lennox BR, Müller S, Benros ME, Prüss H, Tebartz van Elst L, Klein H*, Steiner J, Frodl T, Bogerts B, Tian L, Groc L, Hasan A, Baune BT, Endres D, Haroon E, Yolken R, Benedetti F, Halaris A, Meyer JH, Stassen H, Leboyer M, Fuchs D, Otto M, Brown DA, Vincent A, Najjar S, Bechter K (2019). Autoimmune psychosis: an international consensus on an approach to the diagnosis and management of psychosis of suspected autoimmune origin. *Lancet Psychiatry*, 7(1): 93-108.

Pijnenborg GHM, de Vos AE, Timmerman ME, Van der Gaag M, Sportel BE, Arends J, Koopmans EM, Van der Meer L*, Aleman A (2019). Social cognitive group treatment for impaired insight in psychosis: A multicenter randomized controlled trial. *Schizophrenia Research*, 206: 362-369.

Schuringa E*, Sprenen M, Bogaerts S (2019). Inpatient violence in forensic psychiatry: Does change in dynamic risk indicators of the IFTE help predict short term inpatient violence? *International Journal of Law and Psychiatry*, 66: 101448.

Slofstra C*, Booij SH*, Hoenders HJR*, Castelein S* (2019). Redefining Therapeutic Outcomes of Depression Treatment. *Scandinavian Society for Person-Oriented Research*, 5 (2): 115-122.

Ter Haar-Pomp L, Sprenen M*, Volker B, Bogaerts S (2019). The impact of forced psychiatric confinement on composition and structure in the personal networks of personality-disordered forensic psychiatric patients. *The Journal of Forensic Psychiatry and Psychology*, 30(1): 53-75.

Ten Hoopen LW, de Nijs PFA, Duvekot J,, Greaves-Lord K* Hillegers MHJ, Brouwer WBF, Hakkaart-van Roijen L (2019). Children with an Autism Spectrum Disorder and Their Caregivers: Capturing Health-Related and Care-Related Quality of Life. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 50(1): 263-277.

Tjaden CD, Mulder CL, van Weeghel J, Delespaul P, Keet R, Castelein S*, Boumans J, Leeman E, Malm U, Kroon H (2019). The resource group method in severe mental illness: study protocol for a randomized controlled trial and a qualitative multiple case study. *International Journal of Mental Health Systems*, 13(15).

Vogel JS*, Swart M*, Slade M, Bruins J*, van der Gaag M, Castelein S* (2019). Peer support and skills training through an eating club for people with psychotic disorders: A feasibility study. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 64: 80-86.

Vogel JS*, van der Gaag M, Slofstra C*, Knegtering H*, Bruins J*, Castelein S* (2019). The effect of mind-body and aerobic exercise on negative symptoms in schizophrenia: A meta-analysis. *Psychiatry Research*, 279: 295-305.

de Vries B, Pijnenborg GHM, van der Stouwe ECD, Visser E, de Jong S*, Pharmaco therapy and outcome survey (PHAMOUS)-investigators, e.a. (2019). "Please tell me what happened": A descriptive study on prevalence, disclosure and characteristics of victimization in people with a psychotic disorder. *PLoS ONE*, 14(7): e0219056.

Internationale richtlijnen

Zollino M, Zweier C, Van Balkom ID*, Sweetser DA, Alaimo J, Bijlsma EK, Cody J, Elsea SH, Giurgea I, Macchiaiolo M, Smigiel R, Thibert RL, Benoist I, Clayton-Smith J, De Winter CF, Deckers S, Gandhi A, Huisman S, Kempink D, Kruisinga F, Lamacchia V, Marangi G, Menke L, Mulder P*, Nordgren A, Renieri A, Routledge S, Saunders CJ, Stembalska A, Van Balkom H, Whalen S, Hennekam RC* (2019). Diagnosis and management in Pitt-Hopkins syndrome: First international consensus statement. *Clinical Genetics*, 95(4): 462-478.

Boek(hoofdstuk)en

AE Zijlstra, MC Cuijpers, MDC Ten Brummelaar, WJ Post, IDC van Balkom*, BCT Flapper (2019). *Een veilig huis, een veilig thuis?* Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.

Blanc, J and Van Balkom, I*. (2019). Children's Mental Health Following the Haiti 2010 Earthquake. In: C.W. Hoven, S. Tyano & L. Amsel (Eds.), *Disasters and their impact on children's mental health: an international perspective*. New York: Springer Cham.p.147-164.

Van Balkom I*, Bram Sizoo (2019). Autisme en suïcidaal gedrag. In: *Handboek Suïcidaal gedrag*. Red. Kees van Heeringen, Gwendolyn Portzky, Derek de Beurs, Ad Kerkhof. Amsterdam: Boom Uitgevers. p.351-63.

Knegtering H* (2019). Over seks gesproken, verhalen over seksuele bijwerkingen van antidepressiva. Uitgave van Lundbeck. Blz 12-17.

Knegtering H*, Bruggeman R (2019). Farmacotherapie (van psychotische stoornissen). In: Cahn W, Mynin-Germeyns I, Bruggeman R, de Haan L (red). *Handboek schizofreniespectrum-stoornissen*, tweede druk. Boom Uitgevers Amsterdam. ISBN 978 90 5898 225 1. Blz 611-633.

Knegtering H*, Bruggeman R (2019). Farmacotherapie in de praktijk. In: Cahn W, Mynin-Germeyns I, Bruggeman R, de Haan L (red). *Handboek schizofreniespectrum-stoornissen*, tweede druk. Boom Uitgevers Amsterdam. ISBN 978 90 5898 225 1. Blz 633-657

Knegtering H*, Castelein S* (2019). Suïcide bij psychotische aandoeningen. In: Heeringen van K, Portzky G, Beurs de D, Kerkhof A (red). *Handboek Suïcidaal gedrag*. Tweede, geheel herziene druk. Boom Uitgevers Amsterdam. ISBN 978 90 5898 324 4. Blz 343-351.

Knegtering H*, Mulder-Paalman MH*, Spoelstra SK*, van der Moolen AEGM (2019). Depot antipsychotica, anno 2019. Addendum bij: Depot antipsychotica: een multidisciplinaire benadering. Tref R&A.

Knegtering H*, Nienhuis F (2019). De differentiaal diagnostiek (van psychotische stoornissen). In: Cahn W, Mynin-Germeyns I, Bruggeman R, de Haan L (red). *Handboek schizofreniespectrum-stoornissen*, tweede druk. Boom Uitgevers Amsterdam. ISBN 978 90 5898 225 1. Blz 107-127.

Boek(hoofdstuk)en (vervolg)

Moolen van der AEGM, Slooff C, Bruggeman R, Knegtering H* (2019). Psycho-educatie. In: Cahn W, Mynin-Germeyns I, Bruggeman R, de Haan L (red). Handboek schizofreniespectrum-stoornissen, tweede druk. Boom Uitgevers Amsterdam. ISBN 978 90 5898 225 1. Blz 679-799.

Nienhuis F, Knegtering H* (2019). Classificatie van psychotische stoornissen. In: Cahn W, Mynin-Germeyns I, Bruggeman R, de Haan L (red). Handboek schizofreniespectrum-stoornissen, tweede druk. Boom Uitgevers Amsterdam. ISBN 978 90 5898 225 1. Blz 75-107.

Colofon

Inhoud

Dr. Inge van Balkom, dr. Agna Bartels, dr. Jojanneke Bruins, prof. dr. Stynke Castelein, dr. Rogier Hoenders, dr. Rikus Knegtering, dr. Lisette van der Meer, dr. Sigrid Piening en Erwin Schuringa, MSc.

Eindredactie & vormgeving

Dr. Jojanneke Bruins, prof. dr. Stynke Castelein, dr. Ineke Haakma en Wieny Kampinga

Contact

Lentis Research
Hereweg 80, derde verdieping
Postbus 86
9700 AB Groningen
T: 050-5223339
E: research@lentis.nl
W: www.lentis.nl/research

